RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1913. Första kammaren. Nr 40.

Onsdagen den 28 maj.

Kammaren sammanträdde kl. 11 f. m.

Justerades protokollet för den 22 i denna månad.

Anställdes jämlikt § 65 riksdagsordningen omröstning över följande, av bevillningsutskottet i dess memorial nr 46 föreslagna och av båda kamrarna godkända voteringsproposition:

Den, som i likhet med Första kammaren vill, med bifall till den av herr Vennersten m. fl. avgivna reservationen, avslå såväl utskottets hemställan som den i ämnet väckta motionen, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Riksdagen i likhet med Andra kammaren beslutat, att tullen å sulläder och bindsulläder samt valross- och flodhästhudar skall utgöra: för kärnstycken (renskurna) ävensom maskinremläder 35 öre för kilogram och för hela eller halva hudar samt stycken därav, allt försåvitt de icke äro hänförliga till rubriken nr 199, 28 öre för kilogram, samt att i följd därav rubrikerna nr 199 och 200 i gällande tulltaxa skola erhålla följande ändrade lydelse:

*199. kärnstycken (renskurna); ävensom maskinremläder 1 kg. 35 öre.
200. hela eller halva hudar samt stycken därav, allt försåvitt de icke äro hänförliga till nästföregående rubrik ..... 1 kg. 28 öre.

Vid omröstningens slut befunnos rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 89;
Nej — 40.

Sedan protokoll över omröstningen blivit uppsatt, justerat och avsänt till Andra kammaren, ankom därifrån ett protokollsutdrag, nr 614, som upplästes och varav inhämtades, att omröstningen därstädes

utfallit med 65 ja och 114 nej, att båda kamrarnas sammanräknade röster befunnits utgöra 154 ja och 154 nej, att i följd av denna omröstningens utgång den förseglade sedeln måst öppnas samt att, som berörda sedel innehöll ett nej, beslut alltså blivit av Riksdagen fattat i överensstämmelse med nej-propositionen.

Anställdes jämlikt § 65 riksdagsordningen omröstning över följande, av statsutskottet i dess memorial nr 138 föreslagna och av båda kamrarna godkända voteringsproposition:

Den, som, i likhet med Första kammaren, vill, att Riksdagen må i anledning av herr Holmquists m. fl. motion nr 24 samt herr Starbäcks m. fl. motion nr 123 å extra stat för år 1914 anvisa ett anslag av 115,000 kronor att utgå såsom understöd för skjutbanors ordnande med rätt för Kungl. Maj:t att år 1913 av tillgängliga medel för ändamålet förskjuta ett belopp av 75,000 kronor, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Riksdagen, i likhet med Andra kammaren avslagit ifrågavarande motioner.

Vid omröstningens slut befunnos rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 107;
Nej — 20.

Sedan protokoll över omröstningen blivit uppsatt, justerat och avsänt till Andra kammaren, ankom därifrån ett protokollsutdrag, nr 615, som upplästes och varav inhämtades, att omröstningen därstädes utfallit med 75 ja och 107 nej samt att båda kamrarnas sammanräknade röster befunnits utgöra 182 ja och 127 nej, vadan beslut i frågan blivit av Riksdagen fattat i överensstämmelse med ja-propositionen.

Anställdes jämlikt § 65 riksdagsordningen omröstning över följande, av statsutskottet i dess memorial nr 154 föreslagna och av båda kamrarna godkända voteringsproposition:

Den, som, i likhet med Första kammaren, vill, att Riksdagen må

a) godkänna det i statsrådsprotokollet över finansärenden för den 18 april 1913 intagna förslag till utgiftsstat för patent- och registreringsverket att tillämpas tills vidare från och med år 1914, ävensom de i protokollet angivna villkor och bestämmelser för åtnjutande av de i samma stat upptagna avlöningsförmåner,

b) förklara,

att envar, som med eller efter ingången av år 1914 tillträder ordinarie befattning i patent- och registreringsverket, skall vara pliktig att underkasta sig ovanberörda villkor och bestämmelser, och

att de förutvarande innehavare av ordinarie befattningar i patent- och registreringsverket, vilka icke före den 1 november 1913 anmäla, att de vilja övergå till den nya avlöningsstaten samt underkasta sig de för avlöningens åtnjutande stadgade villkor och bestämmelser, och som icke lagligen kunna därtill förbindas, skola varda bibehållna vid dem enligt dittills gällande ordinarie stat tillkommande avlöningsförmåner ävensom, i den mån ej annat föranledes av bestämmelserna i lagen angående civila tjänsteinnehavares rätt till pension, vid den rätt till pension, som dittills tillkommit dem, samt att i stället för sportler, som i sammanhang med löneregleringen indragas, skall utgå gottgörelse, beräknad efter medeltalet av den inkomst tjänsteinnehavare må anses hava åtnjutit av sålunda indragna sportler under den senast förflutna tid, såvitt möjligt ej understigande fem år, därför denna inkomst kan utrönas, samt

c) till upprätthållande av patent- och registreringsverkets verksamhet uppföra ett reservationsanslag av 539,500 kronor att utgå ej mindre av de till patent- och registreringsverket inflytande avgifter för patent, för registrering av varumärken samt av mönster och modeller, ävensom för registrering av aktiebolag, försäkringsbolag och solidariska bankbolag samt för andra uppgifter till de hos verket förda bolags- och försäkringsregistren, än även av nettoinkomsten av ämbetsverkets fastighet nr 6 i kvarteret Rännilen och övriga till ämbetsverket inflytande inkomster, under förutsättning tillika, att de å dessa inkomster uppkommande överskott fortfarande såsom hittills skola efter vederbörligt tillstånd användas uteslutande för det med anslaget avsedda ändamål; röstar

Ja

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Riksdagen, i likhet med Andra kammaren, avslagit Kungl. Maj:ts förevarande framställning samt beslutat, att för uppehållande av ifrågavarande verk under år 1914 medel må anvisas på samma sätt och till samma belopp som under år 1913.

Vid omröstningens slut befunnos rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 88;
Nej — 43.

Sedan protokoll över omröstningen blivit uppsatt, justerat och avsänt till Andra kammaren, ankom därifrån ett protokollsutdrag, nr 616, som upplästes och varav inhämtades, att omröstningen därstädes utfallit med 49 ja och 133 nej samt att båda kamrarnas sammanräk-

nade röster befunnits utgöra 137 ja och 176 nej, vadan beslut i frågan blivit av Riksdagen fattat i överensstämmelse med nej-propositionen.

Anställdes jämlikt § 65 riksdagsordningen omröstning över följande, av bevillningsutskottet i dess memorial nr 62 föreslagna och av båda kamrarna godkända voteringsproposition:

Den, som i likhet med Första kammaren vill avslå förevarande proposition, i vad den avser bevillningsfrihet för av utlänningar hållna offentliga föredrag, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Riksdagen i likhet med Andra kammaren beslutit, att 4 § 1 och 10 mom. i berörda förordning skola erhålla följande ändrade lydelse, nämligen:

1 mom. Utlänning, som utan att hava förvärvat den i mom. 14 här nedan omförmälda rätt här i riket giver offentlig föreställning eller tillställning av vad slag det vara må, vare sig mot inträdesavgift eller mot avgift, som eljest på ett eller annat sätt fordras, uppbäres eller mottages, skall, där ej sådant fall är för handen, som avses i 3 mom., härför utgöra särskild bevillningsavgift med fem procent av bruttoinkomsten.

Denna bevillningsavgift skall utgå:

a) vid konsert, opera- eller annan musikalisk, dramatisk eller litterär föreställning, cirkus- eller varitéföreställning, så ock vid annan med någon av de nu nämnda jämförlig föreställning ävensom vid bal, maskerad eller annan dylik tillställning,

1) då bruttoinkomsten kan antagas komma att överstiga femhundra kronor, efter den verkliga bruttoinkomsten, dock alltid med minst tio kronor, samt

2) då bruttoinkomsten kan antagas icke komma att överstiga femhundra kronor, efter beräknad bruttoinkomst, med lägst tio och högst tjugufem kronor;

b) för anställande eller anordnande av karusell- eller annan konståkning, målskjutning, ringkastning eller kraftprov samt för förevisande av människor, djur, naturalier eller andra föremål eller av panorama, biografbilder, vaxkabinett, optiska eller mekaniska konststycken eller vid annan med de nu nämnda jämförlig tillställning, som icke är att hänföra under a), efter beräknad bruttoinkomst, med lägst fem och högst femtio kronor för varje dag, sådan föreställning eller förevisning äger rum.

10 mom. Frihet från erläggande av bevillningsavgift enligt denna paragraf åtnjutes:

a) för amatöridrottsmän vid deltagande i idrottstävlingar; samt

b) då Kungl. Maj:t, till följd av särskilda omständigheter, för visst fall medgivit befrielse från bevillningsavgift.

Vid omröstningens slut befunnos rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 74;
Nej — 57.

Sedan protokoll över omröstningen blivit uppsatt, justerat och avsänt till Andra kammaren, ankom därifrån ett protokollsutdrag, nr 617, som uppläste och varav inhämtades, att omröstningen därstädes utfallit med 43 ja och 141 nej samt att båda kamrarnas sammanräknade röster befunnits utgöra 117 ja och 198 nej, vadan beslut i frågan blivit av Riksdagen fattat i överensstämmelse med nej-propositionen.

Anställdes jämlikt § 65 riksdagsordningen omröstning över följande av statsutskottet i dess memorial nr 155 föreslagna och av båda kamrarna godkända voteringsproposition:

Den, som i likhet med Första kammaren vill, att Riksdagen må i anledning av Kungl. Maj:ts i propositionen nr 302 framställda förslag, herr Tryggers m. fl. motion nr 40 och herr Lindmans m. fl. motion nr 118 samt herr Ericsons motion nr 176 för bestridande av i mom. c) av statsutskottets utlåtande nr 131 omnämnda penningbidrag åt värnpliktiga, högst 26,625 kronor, ävensom för täckande av kostnader till belopp av 655,000 kronor för vissa fartygsexpeditioner och beredskapsåtgärder vid marinen, eller tillhopa i avrundat tal 682,000 kronor, ej mindre medgiva användande av 346,000 kronor av reservationer, som uppstått å anslaget till flottans övningar, än även å extra stat för år 1914 under femte huvudtiteln bevilja härutöver erforderligt anslag, högst 336,000 kronor, med rätt för Kungl. Maj:t att i mån av behov disponera sistnämnda belopp redan under innevarande år, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Riksdagen i likhet med Andra kammaren beslutat, att, med bifall till Kungl. Maj:ts i propositionen nr 302 därom väckta förslag och med avslag å dels herr Ericsons motion nr 176, dels ock herr Tryggers m. fl. motion nr 40 och herr Lindmans m. fl. motion nr 118, såvitt de i detta ämne skilja sig från Kungl. Maj:ts förslag, för bestridande av de uti mom. c) av statsutskottets utlåtande nr 131 omnämnda peningbidrag åt värnpliktiga, högst 26,625 kronor, ävensom för täckande av kostnader till belopp av 655,000 kronor för vissa fartygsexpeditioner och beredskapsåtgärder vid marinen, eller tillhopa i avrundat tal 682,000 kronor, ej mindre medgiva användande av 552,000 kronor av reservationer, som uppstått å anslaget till flottans övningar, än även å extra stat för år 1914 under femte huvudtiteln

bevilja härutöver erforderligt anslag, högst 130,000 kronor, med rätt för Kungl. Maj:t att i mån av behov disponera sistnämnda belopp redan under innevarande år.

Vid omröstningens slut befunnos rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 86;
Nej — 42.

Sedan protokoll över omröstningen blivit uppsatt, justerat och avsänt till Andra kammaren, ankom därifrån ett protokollsutdrag, nr 618, som upplästes och varav inhämtades, att omröstningen därstädes utfallit med 52 ja och 130 nej samt att båda kamrarnas sammanräknade röster befunnits utgöra 138 ja och 172 nej, vadan beslut i frågan blivit av Riksdagen fattat i överensstämmelse med nej-propositionen.

Anställdes jämlikt § 65 riksdagsordningen omröstning över följande, av statsutskottet i dess memorial nr 156, punkten 1 föreslagna och av båda kamrarna godkända voteringsproposition:

Den, som i likhet med Första kammaren vill, att Riksdagen med bifall till Kungl. Maj:ts framställning och med avslag å herrar Hages och Winhergs motion i ämnet, må

1:o) besluta den ändring i §§ 1, 2, 3, 7 samt 9 mom. 1:o) och 2:o) av gällande avlövningsreglemente för tjänstemän vid statens järnvägar, som framgår av det till statsrådsprotokollet över civilärenden den 21 februari 1913 fogade förslag till kungörelse i ämnet;

2:o) medgiva, att övergångsbestämmelser rörande tillämpningen av de nya avlöningsförmånerna må, i enlighet med vad i statsrådsprotokollet närmare omförmäles, av Kungl. Maj:t utfärdas; samt

3:o) antaga i statsrådsprotokollet närmare omförmäld ändring av 1 och 2 §§ i lagen den 4 juli 1910 angående rätt till pension för tjänstemän vid statens järnvägar, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Riksdagen i likhet med Andra kammaren avslagit Kungl. Maj:ts förslag om ändring i §§ 1, 2, 3, 7 samt 9 mom. 1:o) och 2:o) av gällande avlöningsreglemente för tjänstemän vid statens järnvägar, förklarat Kungl. Maj:ts förslag i fråga om medgivande, att övergångsbestämmelser rörande tillämpningen av de nya avlöningsförmånerna må av Kungl. Maj:t utfärdas, ej föranleda någon Riksdagens åtgärd samt avslagit Kungl. Maj:ts förslag om antagande av i statsrådsprotokollet närmare oförmäld ändring av 1 och 2 §§ i lagen den 4 juli 1910 angående rätt till pension för tjänstemän vid statens järnvägar.

Vid omröstningens slut befunnos rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 91;

Nej — 41.

Sedan protokoll över omröstningen blivit uppsatt, justerat och avsänt till Andra kammaren, ankom därifrån ett protokollsutdrag, nr 619, som upplästes och varav inhämtades, att omröstningen därstädes utfallit med 58 ja och 123 nej samt att båda kamrarnas sammanräknade röster befunnits utgöra 149 ja och 164 nej, vadan beslut i frågan blivit av Riksdagen fattat i överensstämmelse med nej-propositionen.

Anställdes jämlikt §§ 65 riksdagsordningen omröstning över följande, av statsutkottet i dess memorial nr 156, punkten 2 föreslagna och av båda kamrarna godkända voteringsproposition:

Den, som i likhet med Första kammaren vill, att Riksdagen med avslag å herr Bogrens motion i ämnet och med bifall till Kungl. Maj:ts förslag må medgiva

att § 9 3:o) i avlöningsreglementet för tjänstemän vid statens järnvägar den 15 november 1907 må erhålla följande ändrade lydelse:

3:o) Tjänstemän vid distrikten, vilka ej åtnjuta fri bostad, äga uppbära ersättning för bostad och bränsle med 20, 25, 30, 35 eller 40 procent av arvodet allt efter den ort, där vederbörande är placerad, i enlighet med de grunder, som av Kungl. Maj:t bestämmas; dock med iakttagande därav, att beloppet av nämnda ersättning ej må överstiga:

a) *å station, där ersättningen utgår med 40 procent:*

för tjänsteman, som kan erhålla 7 rum och kök	.....	kr. 2,000
» » » » » 6 » » »	.....	» 1,800
» » » » » 5 » » »	.....	» 1,500
» » » » » 4 » » »	.....	» 1,100
» » » » » 3 » » »	.....	» 850
» » » » » 2 » » »	.....	» 650

skolande dock för kvinnlig kontorsskrivare, eldare, portvakt vid verkstad, maskin- och pannskötare, vagnskötare samt tjänsteman av lägre grad än dessa med undantag av vaktmästare högsta ersättningen utgöra 400 kronor.

b) *å övriga stationer:*

för tjänsteman, som kan erhålla 7 rum och kök	.....	kr. 1,700
» » » » » 6 » » »	.....	» 1,500
» » » » » 5 » » »	.....	» 1,200
» » » » » 4 » » »	.....	» 900
» » » » » 3 » » »	.....	» 700
» » » » » 2 » « »	.....	» 550

skolande dock för kvinnlig kontorsskrivare, eldare, portvakt vid verkstad, maskin- och pannskötare, vagnskötare samt tjänsteman av lägre

grad än dessa med undantag av vaktmästare högsta ersättningen utgöra 350 kronor; röstar

Ja,

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Riksdagen, med bifall till herr Bogrens motion, i likhet med Andra kammaren medgivit,

a) att § 9 3:o) i avlöningsreglementet för tjänstemän vid statens järnvägar den 15 november 1907 må erhålla följande ändrade lydelse:

3:o) Tjänstemän vid distrikten, vilka ej åtnjuta fri bostad, äga uppbära ersättning för bostad och bränsle med 20, 25, 30, 35 eller 40 procent av arvodet allt efter den ort, där vederbörande är placerad, i enlighet med de grunder, som av Kungl. Maj:t bestämmas; dock med iakttagande därav, att beloppet av nämnda ersättning ej må överstiga:

a) *å station, där ersättningen utgår med 40 procent:*

för tjänsteman,	som	kan	erhålla	7	rum	och	kök	.....	kr.	2,000
»	»	»	»	»	6	»	»	»	»	1,800
»	»	»	»	»	5	»	»	»	»	1,500
»	»	»	»	»	4	»	»	»	»	1,100
»	»	»	»	»	3	»	»	»	»	850
»	»	»	»	»	2	»	»	»	»	650

skolande dock för kvinnlig kontorsskrivare, portvakt vid verkstad, maskin- och pannskötare, vagnskötare samt tjänsteman av lägre grad än dessa med undantag av vaktmästare högsta ersättningen utgöra 400 kronor.

Vid omröstningens slut befunnos rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 96;

Nej — 33.

Sedan protokoll över omröstningen blivit uppsatt, justerat och avsänt till Andra kammaren, ankom därifrån ett protokolltutdrag, nr 620, som upplästes och varav inhämtades, att omröstningen därstädes utfallit med 74 ja och 106 nej samt att båda kamrarnas sammanräknade röster befunnits utgöra 170 ja och 139 nej, vadan beslut i frågan blivit av Riksdagen fattat i överensstämmelse med ja-propositionen.

Anställdes jämlikt § 65 riksdagsordningen omröstning över följande, av jordbruksutskottet i dess memorial nr 149 föreslagna och av båda kamrarna godkända voteringsproposition:

Den som, i likhet med Första kammaren, vill, att Riksdagen må för upprättande å Ottenbo kungsladugård med underlydande av ett statsstuteri för omkring 100 moderston och 5 stambeskällare samt i öv-

rigt anordnat i huvudsaklig överensstämmelse med i statsrådprotokollet angiven plan bevilja ett anslag av 587,700 kronor och därav å extra stat för år 1914 anvisa 388,550 kronor, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Riksdagen i likhet med Andra kammaren avslagit Kungl. Maj:ts förevarande framställning.

Vid omröstningens slut befunnos rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 80;
Nej — 47.

Sedan protokoll över omröstningen blifvit uppsatt, justerat och avsänt till Andra kammaren, ankom därifrån ett protokollsutdrag, nr 621, som upplästes och varav inhämtades, att omröstningen därstädet utfalmed 58 ja och 124 nej samt att båda kamrarnas sammanräknade röster befunnits utgöra 138 ja och 171 nej, vadan beslut i frågan blifvit av Riksdagen fattat i överensstämmelse med nej-propositionen.

Anställdes jämlikt § 65 riksdagsordningen omröstning över följande, av jordbruksutskottet i dess memorial nr 150 föreslagna och av båda kamrarna godkända voteringsproposition:

Den som, i likhet med Första kammaren, vill, att herr Lindhagens ifrågavarande motion icke må till någon Riksdagens vidare åtgärd föranleda, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Riksdagen, i likhet med Andra kammaren, anslagit ett belopp av högst 6,000 kronor att utgå redan under 1913 till lån åt fattiga eller mindre bemedlade lappar inom Västerbottens och Norrbottens län för inköp av renar med iakttagande av enahanda villkor, som bestämmas för lån till samma ändamål åt lappmän inom Jämtlands län ur jämtländska lappväsendets fond.

Vid omröstningen slut befunnos rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 75;
Nej — 51.

Sedan protokoll av omröstningen blivit uppsatt, justerat och avsänt till Andra kammaren, ankom därifrån ett protokollsutdrag, nr 622, som upplästes och varav inhämtades, att omröstningen därstädes utfallit med 37 ja och 144 nej samt att båda kamrarnas sammanräknade röster befunnits utgöra 112 ja och 195 nej, vadan beslut i frågan blivit av Riksdagen fattat i överensstämmelse med nej-proposionen.

Vid föredragning av särskilda utskottets under gårdagen bordlagda memorial nr 4, angående avlöning åt dess tjänstemän och vaktbetjäning, biföll kammaren vad utskottet i detta memorial bemställt.

Vid förnyad fördragning av kankoutskottets den 26 och 27 inneinnevarande månad bordlagda memorial och utlåtanden:

nr 44, angående instruktion för nästa Riksdags bankoutskott,

nr 45, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse av 2, 5 och 6 §§ i lagen den 11 oktober 1907 angående civila tjänsteinnehavares rätt till pension m. m., samt

nr 46, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående särskilt pensionsunderlag för förste provinsläkare, som tillika äro provinsialläkare,

biföll kammaren vad utskottet i dessa betänkanden hemställt.

Vid ånyo skedd fördragning av konstitutionsutskottets den 24 och 25 innevarande maj bordlagda utlåtande nr 28, i anledning av väckta motioner om skrivelse till Kungl. Maj:t angående utredning och förslag i fråga om ändrade bestämmelser rörande röstgrund å kyrkostämma vid val till folkskollärare- med flera befattningar, biföll kammaren vad utskottet i detta utlåtande hemställt.

Om riksdagsmans skyddande mot att under pågående riksdag berövas sin frihet.

Föredrogs ånyo konstitutionsutskottets den 24 och 25 i denna månad bordlagda utlåtande nr 29, i anledning av väckt motion om skrivelse till Kungl. Maj:t angående ändrade grundlagsbestämmelser rörande omständigheter, på grund av vilka riksdagsman må kunna under pågående riksdag berövas sin frihet.

I en inom Andra kammaren väckt, till konstitutionsutskottet hänvisad motion, nr 301, hade greve *Hamilton* och friherre *Palmstierna* hemställt, att Riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t täcktes låta utarbeta och, om möjligt redan nästkommande år, för Riksdagen framlägga förslag till sådana ändringar i gällande grundlagar, att därigenom otvetydigt fastloges, att riksdagsman icke, såvida han ej jämlikt § 26 riksdagsordningen bleve obehörig att innehava riksdagsmannabefattning, kunde utan samtycke av den kammare, till vilken han hörde, under pågående riksdag hindras i riksdagsmannakallets utövning genom frihetens berövande.

Om riksdagsmans skyddande mot att under pågående riksdag berövas sin frihet. (Forts.)

Utskottet hade i förevarande utlåtande på anförda skäl hemställt, att Riksdagen, med anledning av förevarande motion, måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t fäcktes efter verkställd utredning låta utarbeta och för Riksdagen framlägga förslag till sådana ändringar i gällande grundlagar, att riksdagsman icke, så länge han jämlikt § 26 riksdagsordningen vore behörig att innehava riksdagsmannabefattning, kunde utan samtycke av den kammare, varav han vore medlem, under pågående riksdag hindras i riksdagsmannakallets utövning genom frihetens berövande.

Reservation hade avgivits av, bland andra, herrar *Clason, Bellinder* och *von Mentzer,* greve *A. Hamilton* samt herrar *von Bahr, Magnusson* i Tumhult, *Räf* och *Jönsson* i Slätåker, vilka likväl ej däri framlagt sin mening.

Herr Mannheimer: Herr talman! Den motion, som konstitutionsutskottet har haft till behandling i detta fall, har, såsom är oss alla bekant, föranletts av en händelse, vilken inträffat under innevarande riksdag.

En riksdagsman hade gjort sig skyldig till en disciplinär förseelse av icke vidare allvarlig betydelse, och denne riksdagsman blev dömd till ett disciplinstraff, några dagars vaktarest. Jag tror, att den allmänna meningen inom Riksdagen på alla håll var den, att grundlagen verkligen gav skydd åt en riksdagsman, så att han skulle kunna få anstånd med ett dylikt straffs verkställande och således få utöva sin riksdagsmannabefattning. Det visade sig, att det rådde så stor tvekan även hos myndigheterna, att de vidtogo den ganska ovanliga åtgärden att ingå med en framställning till justitiekanslern för att höra hans mening, och vi veta, hur saken utvecklade sig, så att till sist regeringen på nådevägen, efter det att den hört högsta domstolen och fått dess enhälliga tillstyrkande därav, medgav anstånd med verkställigheten av straffet.

Vad som inträffat föranledde två motionärer i Andra kammaren att hemställa om avlåtande av en Riksdagens skrivelse till Kungl. Maj:t, varigenom den lucka, som de ansågo förefinnas i grundlagen, skulle kunna fyllas. Jag vill erinra om, att riksdagsmännen åtnjuta ett ganska vidsträckt skydd enligt gällande lagar. Jag påminner i sådant avseende om riksdagsordningen § 26, som bestämmer, under vilka villkor en riksdagman icke må godkännas, och därvid jag särskilt vill fästa uppmärksamheten på den punkt i denna paragraf, som lyder så, att såsom riksdagsman ej må godkännas »den som är förlustig medborgerligt förtroende eller genom utslag, vilket ännu icke vunnit laga kraft, är dömd till förlust av sådant förtroende, eller den som är ställd under framtiden för brott, vilket medför nämnda påföljd».

Alltså kan enligt den paragrafen en riksdagsman, som är dömd för ett brott av mindre allvarlig natur, än här beskrives, fortsätta utövningen av sitt riksdagsmannakall.

Jag fäster vidare uppmärksamheten på bestämmelserna i §§ 110 och 111 regeringsformen. I § 110 stadgas, att »ej må någon riksdagsman under tilltal ställas eller sin frihet berövas för sina gärningar

Om riksdagsmans skyddande mot att under pågående riksdag berövas sin frihet. (Forts.)

eller yttranden i denna egenskap, utan att den kammare, till vilken han hörer, sådant tillåtit genom uttryckligt beslut, däruti minst fem sjättedelar av de röstande instämt». § 111 föreskriver, att »beskylles riksdagsman för grov missgärning, må han ej i häkte kunna inmanas förrän, efter anställd rannsakning, domaren sådant skäligt prövat, såvida han ej å bar gärning funnen varder; dock gäller, om han, efter domstols kallelse, sig ej inställer, vad allmänna lagen i ty fall stadgar».

Det framgår alltså härav, att en riksdagsman åtnjuter ett mycket starkt skydd, även om det kan vara fråga om ganska svåra förseelser, som han gjort sig skyldig till. Däremot har det visat sig, att en riksdagsman alls icke åtnjuter något skydd, då han blivit *fälld* till ett frihetsstaff, även om det är av mycket obetydlig natur. Då är han enligt gällande grundlag, såsom den tolkas och, som jag också kan finna, riktigt tolkas, icke i någon mån skyddad, utan han måste då avbryta utövandet av sitt riksdagsmannakall. Detta, anse motionärerna, måste betraktas såsom en lucka i lagen, och utskottet har i det avseendet givit motionärerna rätt. Då var det ganska naturligt, att utskottet också kom till samma resultat som motionärerna, nämligen att hemställa om en skrivelse till Kungl. Maj:t med begäran om utredning, hur detta missförhållande skulle kunna undanröjas. Utskottet föreslog då: »att Riksdagen, med anledning av förevarande motion, måtte i skrivelse till Kungl. Majt:t anhålla, att Kungl. Maj:t täcktes efter verkställd utredning låta utarbeta och för Riksdagen framlägga förslag till sådana ändringar i gällande grundlagar, att riksdagsman icke, så länge han jämlikt § 26 riksdagsordningen är behörig att innehava riksdagsmannabefattning, må kunna utan samtycke av den kammare, varav han är medlem, under pågående riksdag hindras i riksdagsmannakallets utövning genom frihetens berövande».

Emot detta förslag anmärktes i går i Andra kammaren, att ett bifall till utskottets hemställan skulle kunna föranleda till den tolkningen, att Riksdagen uttalade sig för, att även straff för mycket grova förbrytelser icke skulle kunna omedelbart verkställas utan vederbörande kammares tillstånd, och vidare att detta utskottets förslag skulle innehålla en begäran, att även bestämmelsen i § 111 skulle ändras, så att även för verkställande af häktning i fall, som där angivas, skulle fordras kammarens tillstånd.

Vad nu beträffar sist anförda del av anmärkningen, synes det mig, att utskottets betänkande svårligen skulle kunna tolkas på det sättet. Icke med ett ord uttalas i utskottets betänkande önskan om ändring i § 111. Tvärtom skall man finna av det sätt, varpå utskottet åberopar och hänvisar till § 111, att utskottet utgår ifrån, att bestämmelsen i § 111 skall förbli oförändrad.

Däremot med avseende å förra delen av anmärkningen, nämligen att man skulle kunna komma därhän, att utskottet menat, att en riksdagsman skulle kunna få anstånd med straffet, även när det gällde mycket svåra förbrytelser, måste jag medgiva, att, om ordalagen pressas, den anmärkningen har mera fog för sig. Utskottet har fäst sin uppmärksamhet på, att det verkligen kan hända, att, om man utan vidare medgåve riksdagsman rätt att få anstånd med verkställigheten av straff, detta även skulle komma att tillämpas på mycket svåra för-

brytelser. Men då har utskottet först och främst alltid tänkt sig, att riksdagmannen icke själv skulle hava rättighet att bestämma i detta fall, utan det skulle vara med kammarens medgivande. Vidare har man utgått ifrån, att kamrarna icke gärna skulle kunna medgiva riksdagsman att vara kvar, om han gjort sig skyldig till mycket svårt brott, även om det icke vore av natur att enligt § 26 riksdagsordningen diskvalificera honom såsom riksdagsman. Och för att få en garanti i det fallet, har man antytt i utskottet, att man skulle försöka få en bestämmelse om kvalificerad majoritet vid sådana här beslut.

Om riksdagsmans skyddande mot att under pågående riksdag berövas sin frihet. (Forts.)

När dessa anmärkningar framställdes i Andra kammaren, föreslog utskottets ordförande en omformulering af av den kläm, som utskottet hade framlagt. Jag vill tillägga, att från samma håll, som anmärkningarna framställdes, medgavs, att i det fall, som här påpekas, förefanns en lucka i lagen, men man ansåg, att ändringen borde gå i en annan riktning. Efter den personens mening skulle man i lagen uppräkna vissa kategorier av straff, för vilka anstånd skulle kunna medgivas. Och när det nya förslaget till kläm formulerades, tog man hänsyn också till hvad sålunda uttalats.

Jag skall därför be, herr talman, att få framställa det förslaget, att kammaren måtte i likhet med Andra kammaren fatta ett beslut av följande lydelse: »att Riksdagen, med anledning av ifrågavarande motion, måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t täcktes låta utreda, huruvida och i vilken utsträckning sådana ändringar må kunna vidtagas i gällande grundlagar, att riksdagsman, som icke är enligt § 26 riksdagsordningen obehörig att innehava riksdagsmannabefattning, icke må utan tillstånd av den kammare, vartill han hör, kunna under pågående riksdag i andra fall än de, varom §§ 110 och 111 regeringsformen stadgar, berövas sin frihet och dymedelst hindras i riksdagsmannakallets utövning, samt för Riksdagen framlägga det förslag, vartill utredningen kan föranleda».

Herr Clason: Det förslag, som utskottet här framlagt, åsyftar, såsom kammaren behagade finna, att riksdagsman icke, så länge han icke enligt § 26 riksdagsordningen förklarats sin riksdagsmannarätt förlustig, skulle utan samtycka av sin kammare kunna genom frihetens berövande, såsom utskottet säger, hindras att utöfva sin riksdagsmannarätt. Det frihetsberövande, det här enligt förslagets motivering egentligen gäller, är ett sådant, som inträder till följd av laga kraftvunnen dom.

Emellertid hava åtta medlemmar av utskottet reserverat sig, och jag skall med anledning därav be att få angiva min ståndpunkt. Jag skulle då först vilja framhålla beträffande den av utskottet lämnade historiken, att den nog torde vara värd åtskillig komplettering. Det förhåller sig nämligen så, att dels har den i vissa fall använt ganska svävande uttryck, ehuru det icke alls varit behövligt — ty förhållandena äro ganska klara — dels har den också, enligt vad mig synes, icke med tillräcklig skärpa betonat, att alla de bestämmelser, den berört och med vilka den rör sig, alldeles icke avse sådana fall, som motionärernas och utskottets förslag avser, nämligen de fall, att en riksdagsman *genom laga kraftvunnen dom* berövas friheten. De bestämmelser, med vilka historiken rör sig, avse helt andra fall; de avse

Om riksdagsmans skyddande mot att under pågående riksdag berövas sin frihet. (Forts.)

samtliga sådana fall, då riksdagsmannen fortfarande är på fri fot, och de giva föreskrifter, hur det vid sådant förhållande skall förfaras med honom. Vi kunna i det hänseendet exempelvis se på § 26 riksdagsordningen — som utskottet nu skulle vilja ställa upp till huvudnorm för riksdagsmännens ställning i förhållande till strafflagens bestämmelser —; alla dess bestämmelser om de fall, då en riksdagsman icke längre kan godkännas såsom riksdagsman, avse tydligen att reglera förhållandena, då han fortfarande är på fri fot. Om vi se på denna paragraf, finna vi, att där talas bland annat om, då riksdagsman står under förmynderskap, eller då han gjort konkurs och ännu icke är fri från sina borgenärers krav, eller då han är förlustig medborgerligt förtroende, eller genom utslag, vilket *ännu icke* vunnit laga kraft — jag stryker särskilt under orden »ännu icke» — är dömd till förlust av sådant förtroende, eller då han är ställd under framtiden för brott, vilket medför nämnda påföljd, eller då han är förklarad ovärdig att inför rätta föra andras talan, eller då han fuskat vid riksdagsmannaval. Alla dessa fall avse och förutsätta tydligen, att han ännu är på fri fot, men ändå får han icke godkännas såsom riksdagsman. Detsamma gällde också den bestämmelse i riddarhusordningen, på vilken utskottet i sin historik, för öfrigt med rätta, stött sig. Den handlade om den adelsman, som var *anklagad* för visst brott, äfven om han ännu icke var dömd. Hur det däremot skulle gå till, om en riksdagsman blivit dömd och domen vunnit laga kraft, det beröres alldeles icke i dessa paragrafer, helt enkelt därför att det för grundlagstiftaren stod fullt klart, att då skulle han, i likhet med andra, lida sitt straff.

Även vad utskottet så mycket talar om, att något behov av en bestämmelse, som skyddade riksdagsmannen för att nödgas gå i fängelse, icke skulle förefunnits år 1809, därför att man då icke hade så mycket s. k. frihetsstraff, tror jag man får taga med en viss försiktighet. Först och främst fanns det ju även fängelsetraff på den tiden, och jag vill tillika erinra därom, att 1823 års och följande riddarhusordningar diskvalificerade till och med den adelsman, som var bysatt, från att vara medlem af riddarhuset. Men vidare synes mig hela utskottets nyssnämnda resonemang vila på en felsyn av förhållandena. Utskottet synes liksom vilja antyda, att om man haft mera frihetsstraff på den tiden, skulle man kanske hava befriat riksdagsmännen från att i laga tid avtjäna sina straff. Men när tvärtom förhållandet var det, att man ansåg det vara alldeles klart, att den, som blivit dömd till laga straff, också skulle avtjäna det, då kunde man tydligen icke ens falla på den idén att söka skydda riksdagsmännen däremot.

Detta om grundlagens ståndpunkt och om tidigare förhållanden på området. Vad åter angår saken ur principiell synpunkt, måste jag säga, att jag icke kunnat för min del finna något fog för ett förslag sådant som utskottets. Ty vad skulle det innebära? Såvitt jag förstår, innebär det helt enkelt, att för oss riksdagsmän skulle man göra undantag från den allmänna rättsprincip, som heter *likhet inför lagen.* Utskottet säger visserligen, att det icke skulle vara fallet, det är, säger utskottet, icke fråga om att straffet skulle efterskänkas. Nej, det må vara, men i alla händelser lärer det icke bliva likhet inför lagen, om

straffet för en riksdagsman skall uppskjutas, medan en annan medborgare får avtjäna det, så fort domen vunnit laga kraft.

Om riksdagsmans skyddande mot att under pågående riksdag berövas sin frihet. (Forts.)

Utskottets förslag synes mig tvärtom i stället vara ett utslag av den enligt min tanke ytterst motbjudande tendensen, att »lagstiftaren skulle ställa sig över lagen», en tendens, som jag anser, att riksdagsmännen själfva minst och sist av alla skulle söka främja. Och saken blir icke bättre, utan enligt mitt förmenande än värre genom den av utskottet föreslagna tillsatsen, att i varje särskilt fall saken skulle hänsjutas till vederbörande kammare, så att kammaren skulle granska och avgöra, huruvida någon dess medlem skulle likställas med andra medborgare inför lagen eller undantagas. Det är nämligen självklart, att ett sådant avgörande i kammaren lätt skulle komma att leda till debatter rörande den fällda domen o. s. v., av det allra ömtåligaste slag. Vi hava ju haft ett tidevarv i vår historia, då Riksdagen rätt mycket inblandade sig i rättskipningen, men det anses ju icke hava varit en förtjänst hos detta tidevarv, utan tvärtom ett av dess allra värsta lysten.

Vad skulle då tala för saken? Såvitt jag kan förstå, har man för saken anfört blott ett enda sakskäl, och det är, att, om den brottslige riksdagsmannen — ty det är blott om sådana det är fråga — icke skulle få sitta kvar i Riksdagen, utan, som andra, få avtjäna sitt straff, valmännen skulle bliva orepresenterade under strafftiden. Jag vet nu först och främst icke, om vare sig han själv eller hans valmän skulle vara så synnerligen trakterade av ett sådant privilegium, som man åsyftar att giva dem på detta sätt. Men om det är från synpunkten av valmännens rätt att vara representerade, som man skall utgå, får man allt söka gå andra vägar. Då får man för det första taga med alla andra, som hava förfall. Dem, som bliva sjuka eller som hava laga förfall i övigt — och särskilt bör man väl taga med dem, ty där böra väl omständigheterna anses vara långt mera ömmande. Detta leder då tanken osökt till, huruvida man skall införa ett suppleantsystem eller någonting sådant för riksdagsmännen. Vad åter den riksdagsman angår, som begått ett brott, finns en mycket enkel metod, som man har exempel på utomlands. Det är, att man låter honom ögonblickligen ställas under omval. Då få valmännen själva avgöra, huruvida de önska en annan representant, eller om de föredraga att vara orepresenterade under sin riksdagsmans strafftid. På sådant finns som sagt exempel i utlandet.

Däremot har utskottet, såvitt jag kunnat förnimma, icke lyckats upptäcka något enda exempel från utlandet på att riksdagsman, som *genom laga kraftvunnen dom* är skyldig att undergå ett visst straff, skulle hava frihet att få det straffet uppskjutet. Jag tror verkligen, att man i detta fall, om någonsin, kan hava skäl att tala om vad som skulle strida mot »Riksdagens värdighet» och att dess medlemmar borde vara de sista att för sig själva begära ett sådant undantag från principen om allas likhet inför lagen.

Nu har utskottet ju själv frånträtt sin egen kläm. Emellertid kvarstår emot den kläm, som nu framlagts, en god del av de anmärkningar, som riktats mot den ursprungliga, och dessutom är det ju utom-

Om riksdagsmans skyddande mot att under pågående riksdag berövas sin frihet. (Forts.)

ordentligt svårt att så här på rak arm kunna överskåda räckvidden av det senaste förslaget. Jag anhåller därför, herr talman, att få yrka avslag även därpå.

Herr Thyrén: Herr talman! I betraktande av den framskridna tiden skall jag icke inlåta mig på någon mera ingående utredning av frågan, och jag tror icke heller, att det är behövligt, då jag har svårt att tänka mig, att Första kammaren under några som helst omständigheter skulle vilja endossera detta papper. Jag ber nu endast att få göra några anmärkningar i förbigående.

Till att begynna med måste det hava frapperat litet var, att frågan knappast kan antagas hava blivit omsorgsfullt utredd i konstitutionsutskottet, då det har kunnat passera, att, efter ett anförande av en sakkunnig person i medkammaren, utskottets ordförande retirerat från den här intagna ståndpunkten — mycket långt tillbaka, till en *synnerligen* blygsam reträttlinje. Redan det kan giva ett intryck av, att saken tål att tänka på — något mer, än utskottet tänkt på den.

Vidare är det tydligt, att själva denna princip att suspendera en laga kraftvunnen dom och detta till förmån för en mycket inskränkt krets av personer — till yttermera visso för lagstiftarne själva — vilka därtill själva skulle få kritisera domen, det är tydligt, säger jag, att denna princip är mer än betänklig.

Men jag skall för tidsbesparings skull icke se saken på detta omfattande och allmänna vis, utan jag skall påpeka några särskilda konsekvenser, som åtminstone tills vidare torde vara tillräckliga för att avhålla kammaren från att gå in på utskottets förslag.

Således, till att begynna med, skall det företagas en *prövning*, heter det här uttryckligen, av kammaren. Uppenbarligen har utskottet just här § 110 regeringsformen i tankarna; det har för övrigt pekat på den. Utskottet har menat, att om kammaren kan pröva i det ena fallet, kan den även göra det i andra fallet. Men jag ber att få göra herrarna uppmärksamma på att det är skillnad mellan att kammeren prövar, jämlikt § 110, vad som i kammaren förefallit, t. ex. om en riksdagsman yttrat sig ärekränkande, och att pröva ett fall, där han någonstädes var som helst begått, som det sagts här exempelvis, mordbrand, dråp, och jag vet icke allt vad för förbrytelser. Det är skillnad på dessa två slags rannsakningar. Och man må erkänna, att den situationen blir snart sagt burlesk, om, efter det att saken passerat inom alla instanser, kammaren skulle taga ärendet om hand, remittera det till ett utskott för närmare utredning, kanske till lagutskottet, eller måhända till ett särskilt utskott — alltnog, ett slags överinstans. Ärendet skulle sedan komma in i kammaren och där *debatteras* — uppenbarligen även domskälen, rakt emot R. F. § 90. Sedan skall det voteras om huruvida straffet bör suspenderas eller icke. Det är väl åtminstone icke en situation, som man bör sträva efter att försätta sig i.

Jag går emellertid vidare. När denna rannsakning — alltså en rannsakning i Riksdagen i efterhand — skall företagas, måste man fråga sig: vad skall ske med denna människa, som det då rör? Domen är laga kraftvunnen, ty före det ögonblicket kan jag ändå icke tänka mig, att det kan vara tal om att Riksdagen skall börja prövningen. Antag nu

Om riksdagsmans skyddande mot att under pågående riksdag berövas sin frihet. (Forts.)

emellertid, att han sitter inne, han har kanske varit häktad i laga ordning och har blivit dömd exempelvis till straffarbete o. s. v. Vad skall man då göra med honom? Skall man kanske behålla honom i vidare häkte och åberopa analogin efter promulgationslagen till strafflagen § 19 mom. 20, där det heter att därest emot en häktad synnerligen besvärande omständigheter förekommit, då får underrätt hålla honom kvar i avvaktan på överrättens utslag. Men det är ju nonsens att hålla i häkte en person, sedan han fått laga kraftvunnen dom. Det följer ju redan av den helt olika behandling, som bör komma en rannsakningsfånge och en straffarbetsfånge till del.

Kanske skall man då släppa honom fri? Men då rymmer ju karlen, om han har någon företagsamhet i sig — åtminstone i fall han blivit dömd till straffarbete.

Då återstår en tredje möjlighet: att låta honom börja avtjäna sitt straff. Vad inträffar då? Antag att domen blir laga kraftvunnen den 31 januari. Det dröjer några dagar, kanske några veckor, tills målet passerat genom utskottet och prövats, debatterats i kammaren. Under tiden har han börjat avtjäna straffet. När han suttit inne en eller två eller kanske några veckor, skall man stoppa »förbättrandet av hans rättsstridiga vilja» och taga ut honom för att han skall få träda i utövandet av sitt riksdagsmannakall. Så sitter han här tills — vad hava vi i dag? — den 28 maj. Då anses, att han kan få lov att resa: han reser — in i straffanstalten, och man fortsätter förbättrandet av hans rättsstridiga vilja under återstoden av året. Sedan, den 15 januari påföljande år, kommer han åter ut ett slag och lagstiftar här till riksdagens slut — ett ständigt fram och tillbaka mellan Långholmen och Helgeandsholmen! Ja, denna drastiska vändning härrör icke från mig utan från en mycket känd och mycket framstående jurist, men den kan gärna gå vidare.

Om, såsom utskottet säger, detta icke kan kallas *efterskänkande* av straff, så kan det åtminstone kallas *gyckel* med straff och det är värre än efterskänkande.

Nu har utskottet eller åtminstone vissa av dess ärade ledamöter, däribland utskottets ordförande, i Andra kammaren fallit tillbaka på en reträttlinje. Jag anser saken icke behöva så grundligt behandlas, att man behöver närmare pröva denna reträttlinje. Hur man än vänder den, återstå tillräckligt många svårigheter, bland annat rannsakningen och det godtyckliga i uppdragandet av själva reträttlinjen, för vilka brott det skulle gälla eller icke. Innan man går in med en skrivelse till Kungl. Maj:t, får man väl litet klarare veta vad man vill och icke blott veta det, att man vill *retirera* från en ståndpunkt, som man hittills intagit.

Jag ber om ursäkt, för den händelse det betraktas såsom en ohövlighet mot utskottet, att jag nu icke grundligare ger mig in på saken. Till gengäld kan jag ju få avgiva det löfte, att om utskottet kommer igen en annan gång, jag skall taga det grundligare.

Herr talman, jag yrkar avslag å såväl utskottets hemställan som å det under överläggningen framlagda förslaget.

Herr Hellberg: Det är inte så lustigt för en lekman att yttra sig i en fråga, där juristerna slåss sins emellan. Jag vill då i alla

Om riksdagsmans skyddande mot att under pågående riksdag berövas sin frihet. (Forts.)

fall säga mot den siste ärade talaren, när han utmålade, huru utskottets ordförande hade retirerat i Andra kammaren, att han gjorde det därför, att han ville förebygga varje missförstånd, men nog har var och en, som läst utskottets motivering, förstått, att icke syftade utskottet någonsin till sådana konsekvenser, som af motsidan uppvisats kunna ifrågakomma och som herr Thyrén med vanlig drastiskhet framställt här i dag.

Det är i alla fall blott fråga om en skrivelse, och det är givet, att Kungl. Maj:t skulle taga under omprövning, vilken omfattning en lagändring skulle få för att fylla den påvisade luckan i grundlagen. Nu har, genom den ändrade formulering, som herr Mannheimer framlagt, utsagts, att vad frågan gäller är en undersökning, huruvida och i vilken omfattning en sådan lagändring kan ifrågasättas. När frågan behandlades inom utskottet, var jag från början rätt betänksam, då jag först uppfattade det så, som om det verkligen gällde att på något vis rubba likheten inför lagen, att bereda ett slags straffrihet åt riksdagsmän. Men under behandlingen fick jag klart för mig, att ingen människa tänkt på något sådant, och vad som avsågs var endast om, när en riksdagsman har blivit dömd till ett straff, som icke på något vis i det allmänna rättsmedvetandet diskvalificerar honom, om det då skulle vara nödvändigt, att han ögonblickligen införpassas till att avtjäna detta straff, då därigenom ett omotiverat avbrott i hans funktion såsom riksdagsman skulle inträda.

Jag skall anföra ett exempel på, att ett sådant avbrott icke kan göra intrång på likheten inför lagen. En ledamot inom utskottet meddelade, att han hade egen erfarenhet af detta, i det att han för tryckfrihetsbrott blivit dömd till tre månaders fängelse; den saken togs helt gemytligt mellan honom och vederbörande polismyndighet, så att den hörde sig för, när det var lämpligt för honom att gå in. När således det går för sig att under hand ordna saken på det viset, synes mig icke orimligt utan tvärtom rimligt och naturligt att en riksdagsman under pågående riksdag icke utan vidare allt efter som det faller en myndighet in, militär- eller en ordningsmyndighet, skall vara skyldig att lämna sitt mandat och gå in i fängelse, då han precis lika väl kan avtjäna sitt straff några månader senare. Det fall, som föreligger och som givit anledning till motionen visar ock, att det icke är fråga om någon rubbning i likheten inför lagen. Det synes mig, att när man å ena sidan har frågan, om det skall anses trängande att ett så relativt lindrigt straff avtjänas genast, och å andra sidan frågan om en riksdagsmans funktion i riksdagen skall avbrytas, så blir man benägen att tillmäta den senare synpunkten större vikt. Det torde vara viktigare att han sitter kvar i riksdagen och fyller sitt mandat än att han ögonblickligen går in och avtjänar detta straff, som han precis lika väl, utan rubbning i likställigheten inför lagen, kunde avtjäna några månader senare.

Jag kan icke säga, att denna vår syn på saken har i minsta mån rubbats av vad här sagts. Vad herr Clason sagt, som skulle bevisa att en rubbning av likheten inför lagen skett, det kan jag nämligen icke anse hava avgörande betydelse alls. När han jämförde detta slag av förfall med andra, som kunna tänkas, exempelvis sjukdom o. d.,

så vill jag säga, att skulle man avhjälpa sådana fall, finge man taga upp den viktiga frågan angående suppleanters inträde för riksdagsmän, och den är vidlyftigare att avgöra. Men när man här kan åstadkomma garantier mot att riksdagsmän utan trängande nödvändighet urståndsättas att fullgöra sin funktion, så synes det mig, att man har anledning att göra det.

Om riksdagsmans skyddande mot att under pågående riksdag berövas sin frihet. (Forts.)

Denna uppfattning står i överensstämmelse med övriga bestämmelser i grundlagen till skydd för riksdagsmans frihet. Jag skall icke göra något yrkande, såsom saken nu ligger, men jag har ansett mig böra anföra detta för att motivera den ståndpunkt vi lekmän av majoriteten inom utskottet ha intagit.

Herr Alexanderson: Kammaren torde hava funnit, hurusom båda de talare, som uppträtt mot utskottets utlåtande och herr Mannheimers yrkande, i själva verket vänt så gott som hela sin bevisföring — herr Thyrén helt och hållet och herr Clason i det allra närmaste — uteslutande mot *utskottets* utlåtande, ehuru detta efter Andra kammarens fattade beslut icke vidare är på allvar före. Vad det nu gäller är ju, huruvida Riksdagen bör avlåta en skrivelse av det innehåll, som Andra kammaren redan för sin del beslutat, och som herr Mannheimer yrkat, att även denna kammare skulle förena sig om. Både herr Clason och herr Thyrén inskränkte sig i fråga om detta yrkande till att säga: Nu har här kommit upp ett annat förslag, en försiktigare formulerad skrivelse, och då faller visserligen en hel del av vad vi sagt men icke riktigt allt; och vid sådant förhållande yrka vi avslag å det förslaget också. Men om man ser på vad som verkligen står kvar av de båda herrarnas anmärkningar, skall man finna, att det är förvånande litet, åtminstone litet av sådant, som efter min uppfattning borde kunna göra intryck på kammaren.

Vad herr Clason angår står visserligen kvar hans anmärkning, att genom en lagbestämmelse i den riktning, varom här är fråga, lagstiftaren skulle ställa sig över lagen, och att om en riksdagsman skall få den ifrågasatta »förmånen», borde man taga hänsyn även till ömmande omständigheter av andra slag. Men dylika anmärkningar utgå ju ifrån att den bestämmelse, som här är ifrågasatt, skulle grunda sig på någon avsikt att åt riksdagsmän för deras enskilda förmån bereda en undantagsställning. Orsaken varför ett uppskov med straffs aftjänande ifrågasatts är emellertid givetvis av helt annan natur. Man har ansett att en annan *offentligträttslig* hänsyn uppträder, korsande den hänsyn, som kräver, att straffet skulle genast utkrävas. Det är ur synpunkten av riksdagsarbetets jämna och goda gång, som man bör kunna förhindra något, som understundom kan alldeles förrycka den riksdagspolitiska situationen, i det att en enskild riksdagsledamot, vilken det kanske i dåvarande arbetsläge är av stor betydelse att hava med i riksdagsarbetet, bleve undanryckt för att undergå t. ex. ett kortare arreststraff eller ett straff för tryckfrihetsbrott, för vilket han egentligen kanske står fullkomligt oskyldig, ehuru han på grund av de artificiella reglerna om ansvar för tryckfrihetsbrott kan komma att kläda skott för det.

Den uppfattning, som herr Thyrén gjorde gällande, att Riksdagen skulle komma att suspendera domar och uppträda såsom överinstans

Om riksdagsmans skyddande mot att under pågående riksdag berövas sin frihet. (Forts.)

över domstolarna, är givetvis oriktig. Det är icke alls fråga om suspenderande av dom, utan det är fråga om uppskjutande av verkställighet av ett ådömt straff. Härvid uppträder Riksdagen icke på något sätt som överinstans över domstolarna, ty domstolen har icke att pröva frågan, när straffet skall verkställas, vilken fråga åter är den enda som skulle komma under Riksdagens omprövning. Denna fråga är i förevarande fall just kammaren, men ingalunda domstolen i och för sig kompetent att bedöma.

De exempel, som herr Thyrén uppställde, och varmed han sökte förlöjliga hela förslaget och visa, huru det skulle komma att te sig, träffa alls icke det förslag, som herr Mannheimer föreslagit. Ty det kan man nog förutsätta, att det utarbetade förslaget skall vara så anordnat, att det icke längre kommer att finnas skäl för *de* betänkligheterna. Det är klart att ett sådant fall, där vederbörande redan hålles häktad för svårare missgärning och senare blir dömd, bör den ifrågasatta bestämmelsen icke taga sikte på, utan fråga är om lindrigare brott, för vilket han icke förut hade berövats sin frihet, men varför han under pågående riksdag blir dömd och således skulle komma att undanryckas riksdagsarbetet.

Herr Clason kritiserade det, enligt min tanke till sin historiska del utmärkt väl utarbetade konstitutionsutskottsutlåtandet med det påståendet, att man alldeles misstolkat innebörden av bland annat 26 § riksdagsordningen. Detta stadgande skulle enligt honom, över huvud icke hava något att göra med något sådant fall som att en över en riksdagsman fallen dom redan vore laga kraftvunnen. Detta ville han visa med att uppläsa punkten C i paragrafen, där det heter: »Den som är förlustig medborgerligt förtroende eller genom utslag, vilket ännu icke vunnit laga kraft, är dömd till förlust av sådant förtroende, eller den som är ställd under framtiden för brott vilket medför nämnda påföljd». »Jag ber att få understryka orden *ännu icke*», sade herr Clason. Men, som varje jurist i kammaren genast finner, har stadgandet brukat den formulering, man använder, när man vill angiva, att *för det första* den, som är genom ett laga kraftvunnet utslag dömd medborgerligt förtroende förlustig och för vilken denna påföljd alltjämt fortvarar och *för det andra* den, som väl blivit dömd, men genom utslag, som ännu icke vunnit laga kraft, bliver diskvalificerad. Den utgångspunkt, varifrån herr Clason utgick, var alltså oriktig.

Jag ber att få yrka bifall till herr Mannheimers yrkande.

Herr Trygger: Endast några ord med anledning av den siste ärade talarens yttrande. Det är alldeles otvivelaktigt, att ett offentligt intresse kan vara så starkt, att ett annat jämväl offentligt intresse kan få vika för det förra.

Mot den satsen av herr Alexanderson kan man således icke hava något att invända men däremot så mycket mer, när det gäller tillämpningen i detta speciella fall. Det offentliga intresse, som kan förefinnas däri, att en vald riksdagsman får utöva sitt riksdagsmannaskap kan, såvitt jag förstår, icke på något sätt jämföras med, för det första det intresset att laga kraftvunna domar icke diskuteras i riksdagens kamrar. Ty herr Alexanderson må säga vad han vill, det är enligt

min uppfattning obestridligt, att det är riktigt vad herr Thyrén gjorde gällande, att ifall kammaren skall avgöra frågan, huruvida ett straffs verkställighet skall inhiberas eller icke, kommer kammaren mer eller mindre mot sin vilja in på själva straffdomen, och då hava vi således kommit därhän, att ett stort viktigt offentligt intresse sättes i fara, nämligen att laga kraftvunna domar bli underkastade en diskussion i representationen. Men det finnes ett ännu större offentligt intresse, som skulle åsidosättas, ifall man här gick med på den uppfattning, som tagit sig uttryck i utskottets hemställan och även i den förste ärade talarens förslag till skrivelse, och det är likheten inför lagen. Jag kan omöjligt förstå annat, än att ifall man skulle gå till mötes vad som här ifrågasättes, man mer eller mindre kommer att rubba likheten inför lagen. Ty likheten inför lagen fordrar, att när en medborgare har blivit genom laga kraftvunnen dom dömd till ett visst straff, skall ifråga om detta straffs verkställighet samma grunder tillämpas med avseende på alla.

Om riksdagsmans skyddande mot att under pågående riksdag berövas sin frihet. (Forts.)

Herr talman, jag ber att få yrka avslag på utskottets hemställan och även på herr Mannheimers förslag.

Herr Alexanderson: Endast ett par ord till replik mot herr Trygger.

Herr Trygger påstår, att det kommer ovillkorligen att i kamrarna diskuteras själva det berättigade i domen, som fällts över ifrågavarande kammarledamot. Men i den händelse man icke skulle anse regeringsformens klara föreskrift i 90 § tydlig nog, kan man ju ytterligare vid avfattningen av det nya stadgandet inskärpa, att på frågan om domens behörighet må kammaren icke på något sätt inlåta sig.

Vad angår den andra anmärkningen, som herr Trygger gjorde, att här skulle etableras ett brott mot principen om likhet inför lagen, ber jag att mot denna anmärkning få sätta vad han själv tidigare under sitt anförande medgav, nämligen att det finnes möjlighet att två olika berättigade offentligrättsliga hänsyn korsa varandra, och att man därför vid realiserandet av vad det ena intresset kräver måste taga hänsyn till, att detta intresse korsas av ett annat lika viktigt. Om detta är fallet, gäller det naturligtvis icke, att det skulle innebära en olikhet inför lagen, att man tager behörig hänsyn till denna särskilda kollision mellan varandra korsande hänsyn. Det är ju i själva verket ock just vad man gör på otaliga andra håll inom rättsväsendet.

Herr Trygger: Man märker av herr Alexandersons anförande, att han icke varit så länge i riksdagen, ty då skulle han verkligen icke fästa så stor vikt vid 90 §:ns bestämmelse som han tycks göra. Och framför allt är det alldeles säkert, att ingen grundlagsbestämmelse kan hindra kammaren att förfara så, som sakens natur i själva verket ger anledning till.

Vad sist beträffar frågan angående likställigheten inför lagen har jag ingalunda sagt, att denna likställighet inför lagen är ett allmänt intresse, som icke under några förhållanden kan åsidosättas, utan jag ställde detta allmänna intresse emot det, att en dömd riksdagsman skulle få utöva sitt riksdagsmannaskap, och det var efter denna jäm-

Om riksdagsmans skyddande mot att under pågående riksdag berövas sin frihet. (Forts.)

förelse som jag uttalade, att enligt min mening det icke kunde bliva tal om, att det offentliga intresset, likställigheten inför lagen, skulle få vika för det andra, visserligen rätt viktiga intresset, att den, som är vald till riksdagsman, verkligen får utöva sitt riksdagsmannaskap.

Herr Alexanderson: Det är icke alls intresset av likhet inför lagen, som jag satt emot det offentligrättsliga intresse, som skulle skyddas i detta fall, utan det är det straffrättsliga intresse, som föranleder att i allmänhet en ändgiltigt dömd förbrytare *omedelbart* blir befordrad till straff. Då säger jag: mot detta intresse står i detta fall ett annat intresse, som påkallar en modifikation. Vid sådant förhållande innebär denna modifikation icke något brott mot principen likhet inför lagen, utan helt enkelt ett hänsynstagande till förekommande särskilda omständigheter i detta speciella fall.

Sedan överläggningen förklarats härmed slutad, yttrade herr talmannen, att beträffande föreliggande utlåtande vore yrkat: 1:o) av herr *Mannheimer*, att Riksdagen, med anledning av ifrågavarande motion, måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t täcktes låta utreda, huruvida och i vilken utsträckning sådana ändringar må kunna vidtagas i gällande grundlagar, att riksdagsman, som icke är enligt § 26 riksdagsordningen obehörig att innehava riksdagsmannabefattning, icke må utan tillstånd av den kammare, vartill han hör, kunna under pågående riksdag i andra fall än de, varom §§ 110 och 111 regeringsformen stadga, berövas sin frihet och dymedelst hindras i riksdagsmannakallets utövning, samt för Riksdagen framlägga det förslag, vartill utredningen kan föranleda; och 2:o) att kammaren skulle avslå såväl vad utskottet i nu föredragna utlåtande hemställt som den i ämnet väckta motionen.

Härefter gjorde herr talmannen propositioner, först på bifall till utskottets hemställan samt vidare i enlighet med berörda yrkanden; och förklarade herr talmannen sig finna propositionen på bifall till det under 2:o) upptagna yrkandet vara med övervägande ja besvarad.

Votering begärdes, i anledning varav och sedan till kontraproposition därvid antagits bifall till herr Mannheimers yrkande, uppsattes justerades och anslogs en omröstningsproposition av följande lydelse:

Den, som avslår såväl vad konstitutionsutskottet hemställt i sitt utlåtande nr 29 som den i ämnet väckta motionen, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, bifalles herr Mannheimers yrkande i frågan.

Omröstningen företogs, och vid dess slut befunnos rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 70;
Nej — 36.

Om ersättning i vissa avseenden för kommunala förtroendeuppdrag.

Föredrogs ånyo konstitutionsutskottets den 24 och 25 innevarande månad bordlagda utlåtande nr 30, i anledning av väckta motioner om skrivelse till Kungl. Maj:t angående rätt för kommun att besluta ersättning till innehavare av kommunalt förtroendeuppdrag för mistad arbetsförtjänst och direkta utgifter i och för uppdraget.

Till konstitutionsutskottes handläggning hade hänvisats två likalydande motioner, nämligen nr 71 i Första kammaren av herr *Gerhard Magnusson* och nr 166 i Andra kammaren av herrar *Tengdahl*, *Anderson* i Råstock och *Strid*, och hade dessa motioner av utskottet upptagits till samtidig behandling. Motionärerna hade föreslagit Riksdagen att besluta i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om utarbetande och framläggande för Riksdagen av tillägg till kommunalförordningarna av innebörd, att kommunerna berättigades besluta ersättning till innehavare av kommunala förtroendeuppdrag för mistad arbetsförtjänst och för direkta utgifter i och för sådana uppdrags fullgörande.

Utskottet hade i förevarande utlåtande på åberopade grunder hemställt, att Riksdagen, i anledning av förevarande motioner, måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, det täcktes Kungl. Maj:t låta efter verkställd utredning framlägga förslag till införande av sådana bestämmelser i gällande kommunalförfattningar, genom vilka kommunerna berättigades besluta ersättning till innehavare av kommunala förtroendeuppdrag för direkta utgifter i och för sådana uppdrags fullgörande.

Reservation hade avgivits av bland andra herrar *Clason*, *von Geijer* och *von Mentzer*, vilka likväl ej däri antytt sin åsikt.

Herr Magnusson, Gerhard: Herr talman! Då jag för fyra månader sedan väckte denna motion trodde jag, att den redogörelse för den utredning, som socialdemokratiska kommunalförbundet verkställt i denna fråga och som just visat de stora svårigheterna för arbetareklassen och dess representanter att åtaga sig kommunala uppdrag, skulle kunna övertyga såväl utskottet som även så småningom kammaren om, att det här är fråga om en allvarlig sak, som torde tarva rättelse. Vid denna uppbrottets timme är det alldeles för sent att närmare gå in på frågan, men det gläder mig i alla fall att kunna konstatera, att icke samtliga ledamöter av denna kammares majoritetsparti i utskottet gått med på reservationen utan att, såsom framgår av betänkandet, en ärad representant från de nordligaste delarne av vårt land icke reserverat sig, och detta fattar jag så, att han har erfarenhet av, att det här är en allvarlig sak, beträffande vilken man bör söka åstadkomma rättelse. Här är ju egentligen icke fråga om att belasta kommunerna med några större utgifter i annat fall än, då de själva besluta och önska att ersättning skall givas för direkt utbetalade kostnader eller för sådan försummad tid, som man direkt kan bedöma värdet av. Då jag väckte min motion, ansåg jag icke att förlorad

Om ersättning i vissa avseenden för kommunala förtroendeuppdrag. (Forts.)

arbetsförtjänst skulle ersättas i alla fall, utan endast då mistning av arbetsförtjänst menligt inverkade för eller rent av omöjliggjorde fullgörande av ett kommunalt förtroendeuppdrag. Jag vill nu endast framhålla, att det här dock är fråga om ett penningstreck och ett ganska hårt sådant, och önskligt vore därför, om även Första kammaren vid detta tillfälle ville taga någon hänsyn härtill och åtminstone medgiva det, som utskottet föreslagit. Det är visserligen icke mycket, men det har dock tillkommit i syfte, att direkta utlägg skola ersättas eller åtminstone att giva kommunerna rättighet att ersätta sådana. När kommuner förut beslutat att lämna ersättning har det varit så, att beslutet antingen icke överklagats, och då har den, som blivit tillerkänd ersättningen, fått behålla densamma, eller också har beslutet överklagats och detsamma har då möjligen blivit stadfäst av Konungens befallningshavande men upphävt av Kungl. Maj:t, och detta har lett till det resultatet, att den, som skulle ha ersättningen, fått avstå från uppdraget, därför att hans ekonomi icke tillåtit honom att under sådana omständigheter mottaga detsamma. Då däri en rättelse skulle uppnås genom en sådan skrivelse som utskottet föreslår, ber jag att få yrka bifall till utskottets förslag.

Herr von Geijer: Den föregående ärade talaren yttrade, att det här var fråga om en allvarlig sak, och häruti kan jag instämma. Jag vill taga honom på orden, att det är en ganska allvarlig sak, ty det skulle innebära ett väsentligt avsteg från den princip, som hittills varit gällande beträffande kommunala uppdrag i vårt land, nämligen att dessa äro oavlönade förtroendeuppdrag och icke avlönade tjänster. Jag tror icke, att någon kan neka till, att den ledande grundsats, som jag antytt eller att dessa tjänster skola vara förtroendeuppdrag, i stort sett verkat gagneligt. Det är ändå så, att denna deras egenskap av förtroendeuppdrag givit dem en värdighet, som varit till båtnad för det hela. Det måste med nödvändighet vara så, att den, som har ett förtroendeuppdrag, vid fullgörande av detta känner sig friare, har en rakare och säkrare i hållning än den, som mottager en avlönad tjänst. Den som tager lön av en annan kan icke intaga samma fria ställning; han kommer förr eller senare att märka, att han har en principal, och skulle han själv visa benägenhet att glömma detta faktum, torde inom kort andra påminna honom härom. Men oavsett detta har det varit en styrka för det kommunala livet, att kommunala uppdrag icke varit förenade med några ekonomiska fördelar. Att då göra ett avsteg härifrån, att göra dessa tjänster för deras egen skull, för den ekonomiska fördel de medföra, eftersträvansvärda, är, enligt mitt förmenande, ganska farligt. Ett schackrande på detta område med tjänster är ett kanske något drastiskt uttryck, men det är icke omöjligt, att sådant kan förekomma, och framför allt förefaller det mig, att det kan ligga nära till hands såsom ett kraftigt medel att belöna politiska förtjänster. Nu antager jag att jag kommer att bemötas därmed, att här icke avses annat än en starkt begränsad reform; meningen är endast att ersätta mistad arbetsförtjänst och direkta utgifter. Jag skall icke nu i denna sena timme giva mig närmare in på frågan, men jag vill dock erinra

om, att ett försök att härvidlag specificera, vad som menas med mistad arbetsförtjänst tämligen snart torde komma att visa sig vara ganska svårt. är redan sagt, att den mistade arbetsförtjänsten bör verificeras på ett eller annat sätt. Detta kommer givetvis mycket snart att visa sig opraktiskt, och bättre än att lämna ersättning för mistad arbetsförtjänst vore då att bestämma ett lagom arvode. Men vad som är lagom i detta hänseende beror på subjektiv uppfattning och så snart man kommer in på detta område är gärdet enligt mitt förmenande uppgivet.

Om ersättning i vissa avseenden för kommunala förtroendeuppdrag. (Forts.)

Jag är härmed inne på en annan och kanske den viktigaste sidan av saken, och det är den omständigheten, som tre av konstitutionsutskottets ledamöter pekat på. Jag vill erinra om att alla tre representera landkretsar, och att för dem sålunda denna sidan av saken stått fullt tydlig och klar och som en huvudsak. De säga, att ett steg i den riktning som här är fråga om »icke lärer kunna fullföljas utan våra kommuners betungande och en vittgående omläggning av hittills gällande principer för den kommunala självförvaltningen». Den förste ärade talaren sade visserligen, att det här icke vore meningen att belasta kommunerna med några stora utgifter. Det vet jag icke, och icke han heller, det vet ingen. Jag vill endast erinra om, att det nu är jämnt en vecka sedan den stora folkpensionseringsfrågan var före här, och ingen kan väl neka till att den skyldighet, som då ålades kommunerna, nämligen att ansvara för avgifterna, i framtiden kommer att visa sig mycket betungande för dem. Att nu taga ett nytt steg utan att veta, vilka konsekvenser detta kan föra med sig, förefaller mig därför vara ganska betänkligt, och detta så mycket mera som innevarande års Riksdag beslutat, att ledamot i taxeringsnämnd i vissa fall skall få ersättning och konstitutionsutskottets memorial nr 33 på föredragningslistan innehåller, om jag icke tager fel, ett sammanjämkningsförslag beträffande den stora kommunalreformen, genom vilket förslag ordförande i kommunalnämnd tillerkännes rätt till ersättning för utgifter och förluster, som tjänsten kan medföra. Att nu omedelbart efter det man tagit dessa steg gå vidare förefaller mig icke lämpligt, utan jag anser, att vi nu kunna vänta någon tid.

Det förefaller mig ibland som om den reformiver, som framträder i begäret att bota samhällets revor och skador, vore att förlikna med den iver, som en ung läkare ådagalägger, när det gäller att bota en sjukdom, då han med sin katedervisdom stoppar i patienten det ena läkemedlet efter det andra, under det att en gammal praktiker överlämnar åt förhållandena själva att utveckla sig, och därigenom vinner bättre resultat än genom detta ständiga experimenterade.

Herr talman! På grund av vad jag nu anfört ber jag att få yrka avslag å utskottets betänkande.

Herr Bergqvist: Jag har varit med om det beslut, vartill utskottet kommit, och vill därför yttra några ord för att motivera min ståndpunkt.

Det, som har bestämt mig, har varit erfarenheten från de vidsträckta socknarna i det nordligaste Sverige. Där är det ju, såsom man vet, stora afstånd, och det kan hända att de kommunala förtroende-

Om ersättning i vissa avseenden för kommunala förtroendeuppdrag. (Forts.)

männen få vidkännas resekostnader och andra uppoffringar till rätt väsentliga belopp för fullgörande af sina uppdrag. Första gången min uppmärksamhet fästes på detta var vid ett vårting i Gällivare. Där var då ovanligt många mål, och tingssammanträdena pågingo i tre veckor. I nämnden sutto åtskilliga bolagsåbor och hemmansägare från socknens utkanter, allesammans medellösa. Vi tyckte alla att det var orimligt, att de skulle vidkännas kostnaderna för sin närvaro vid en så lång förrättning, och därför beslöt kommunalstämman att tillerkänna dem viss ersättning. Beslutet blev emellertid öfverklagat och upphäft, och de besvär, som gingo till Kungl. Maj:t, blevo ogillade. Det är en icke ringa fordran, man ställer på fattiga medlemmar af en kommun, när man låter dem vidkännas stora kostnader för fullgörande av dylika uppdrag. Af hänsyn härtill kan man ofta nog icke välja ledamöter till nämnder och råd från andra trakter än dem som ligga närmast huvudorten. Det är självklart, att när uppdraget är förenat med dryga kostnader för de avlägset boende, man måste hålla sig till dem, som bo i närheten, och icke betunga fattigt folk, som bor på långt avstånd; men detta medför att man icke alltid får tillgång på nödig sakkunskap inom dessa nämnder och råd. I de stora socknarna kan man å kyrkplatsen naturligtvis icke hava så noggrann kännedom om de lokala förhållandena i de afsides liggande trakterna, och när man icke har någon representant från dessa, händer det lätt, att man kommer till rätt märkvärdiga beslut.

Nu är det ju gifvet, att ett bifall till utskottets förslag skulle medföra vissa kostnader; men vad kostnadsfrågan angår, bör man först och främst ihågkomma, att utskottet icke gått med på motionen i hela dess vidd. Utskottet har icke velat medgifva någon ersättning för mistad arbetsförtjänst, utan det har inskränkt sig till att föreslå rätt för stämmorna att bevilja ersättning för de direkta utlägg, som vederbörande få vidkännas för fullgöande av kommunala förtroendeuppdrag. För det andra må man komma ihåg, att det kommer att ligga i stämmans eget skön att bevilja eller avslå framställningar i sådant syfte och i regel äro våra kommunal- och kyrkostämmor rätt sparsamma, när det gäller utgifter. Jag tror därför, att kostnadsfrågan icke skall spela så stor roll.

Jag har med det anförda velat motivera min ståndpunkt, och jag ber att få yrka bifall till utskottets förslag.

Överläggningen ansågs härmed slutad, varefter herr talmannen yttrade, att i avseende å förevarande utlåtande yrkats: 1:o) att utskottets hemställan skulle bifallas, och 2:o) att kammaren skulle avslå såväl vad utskottet hemställt som de i ämnet väckta motionerna.

Sedermera gjorde herr talmannen propositioner enligt dessa yrkanden och förklarade sig anse propositionen på godkännande av det under 2:o) upptagna yrkandet vara med övervägande ja besvarad.

Votering begärdes, i anledning varav uppsattes, justerades och anslogs en så lydande omröstningsproposition:

Om ersättning i vissa avseenden för kommunala förtroendeuppdrag. (Forts.)

Den, som avslår såväl vad konstitutionsutskottet hemställt i sitt utlåtande nr 30 som de i ämnet väckta motionerna, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, bifalles utskottets hemställan.

Vi slutet av den häröver anställda omröstningen befunnos rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 58;
Nej — 27.

Om rösträtt efter huvudtal vid val å kommunalstämma och kyrkostämma.

Föredrogs ånyo konstitutionsutskottets den 24 och 25 i denna månad bordlagda utlåtande nr 31, i anledning av väckt motion om rösträtt efter huvudtal vid val å kommunalstämma och kyrkostämma.

I en inom Andra kammaren väckt, till konstitutionsutskottet hänvisad motion, nr 165, hade herr *Nilsson* i Tånga hemställt, att Riksdagen måtte besluta sådan ändring i förordningen om kommunalstyrelse på landet angående *val*, som förrättades vid kommunal- och kyrkostämma, att röstvärdet vid dessa *val* beräknades efter huvudtal.

Utskottet hade i nu föredragna utlåtande på anförda skäl hemställt, att herr Nilssons i Tånga förevarande motion ej måtte till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

Greve Lagerbjelke: Vi hava här återigen ett av de ofta förekommande angreppen på den kommunala fyrkskalan. Det yrkas nu i förevarande motion, »att Riksdagen måtte besluta sådan ändring i förordningen om kommunalstyrelse på landet angående *val*, som förrättas vid kommunal- och kyrkostämma, att röstvärdet vid dessa *val* beräknas efter huvudtal».

Utskottet har visserligen för sin del avstyrkt motionen, men har gjort detta uteslutande på formella skäl. Det finnes i motiveringen icke ens skymten av en antydan om några principiella betänkligheter mot att ytterligare inskränka den kommunala röstskalan. Då jag för min del har den bestämda uppfattningen, att sedan denna röstskala så nyligen blivit i väsentlig grad inskränkt, kan och bör därvid tills vidare bero. Jag har velat uttala detta och ser en särskild anledning härtill däri, att ingen reservation angående motiveringen förekommer från högerns representanter i utskottet. Utskottets motivering synes mig rent av giva anledning till ytterligare motioner i det syfte, som angives i nu förevarande motion. Jag anser mig sakna anledning att yrka ogillande av motiveringen, då utskottet hemställt om avslag och sålunda kammaren icke blir bunden av motiveringen. Herr talman! Jag får sålunda med detta uttalande yrka bifall till utskottets hemställan.

Efter härmed slutad överläggning biföll kammaren vad utskottet i föreliggande utlåtande hemställt.

Om höjning av riksdagsmännens arvoden.

Föredrogs ånyo konstitutionsutskottets den 24 och 25 innevarande maj bordlagda utlåtande nr 32, i anledning av väckt motion om höjning av riksdagsmännens arvoden.

I en inom Andra kammaren väckt, till konstitutionsutskottet hänvisad motion, nr 356, hade herrar *Tengdahl* och *Liljedahl* hemställt, att Riksdagen måtte för sin del besluta sådan ändring i riksdagsordningen §§ 12 och 23, att där stadgade arvoden 'Ett tusen tvåhundra riksdaler' höjdes till 'Ett tusen åttahundra riksdaler' samt där stadgade dagtraktamente 'tio riksdaler' höjdes till 'femton riksdaler'.

Utskottet hade i föreliggande utlåtande på anförda skäl hemställt, att herrar Tengdahls och Liljedahls ifrågavarande motion ej måtte till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

Herr Trygger: I detta betänkande angående den väckta motionen om höjning av riksdagsmännens arvode har utskottet förklarat, att utskottet icke haft tillräcklig tid att ägna frågan nödig handläggning. Därför har utskottet avstyrkt bifall till motionen, och utskottets mening har uppenbarligen varit att avfatta motiveringen på det sätt, att de olika åsikter, som i denna fråga förekomma, kunna rymmas under ifrågavarande motivering. Emellertid, jag tror, att utskottet har haft så bråttom även vid motiveringens avfattande, att det icke nått det mål, som det satt för sig. Det finnes uttryck i motiveringen, som göra, att man nog skulle kunna läsa ut därur en viss sympati för motionen. Då det icke kan vara utskottets mening och då det är åtskilliga, som icke vilja vara med om en dylik motivering, har det varit nödvändigt för mig att fästa uppmärksamheten vid, att orsaken, att jag icke yrkar ogillande eller strykande av motiveringen, är den, att utskottet hemställt om avslag, och den regel, som jag för min del uppställt, är, att när utskottet i en fråga hemställt om avslag, så behöver man icke känna sig bunden av motiveringen.

Herr Wavrinsky: Det är alldeles riktigt vad herr Trygger sade, att det var ganska många inom utskottet, som uttalade sina sympatier för saken. Jag hyste betänkligheter mot ett uttryck i motiveringen, där det heter, att ifrågavarande spörsmål är av synnerligen grannlaga natur — icke därför, att jag icke erkänner, att det finns något av grannlaga natur däri, då riksdagsmännen förfoga över de arvoden, som till dem skulle utgå, men jag ber att få säga, att jag icke betraktar detta som om Riksdagen gåve sig ett högre arvode, reellt och praktiskt taget, utan endast såsom en arvodesreglering, varigenom man tillmötesgår berättigade anspråk, ty ett arvode, som fastställts för lång tid tillbaka, motsvarar icke numera de fordringar, som kunna ställas på detsamma. Förslaget innebär icke, att detta arvode ändras utan regleras efter tidens kraf, med hänsyn till att omkostnaderna

Om höjning av riksdagsmännens arvoden. (Forts.)

hava stigit i betydlig grad, att riksdagsarbetet räcker nu så mycket längre och att penningvärdet sjunkit. Jag tror därför, att det är riktigare att tala om arvodets reglering än om dess höjande, och jag vill tillägga, att sedan allmänna rösträtten infördes och demokratiseringen av Riksdagen följde, bör hänsyn tagas till de mindre bemedlade riksdagsmännen. Dessa ha icke andra inkomster än av sitt arbete att leva på, vilka de måste försaka, och de måste ju, under den tid de äro här, försörja sina familjer. Jag anser således en reglering av arvodet rimlig och icke vara av så synnerligen grannlaga natur. Under dessa omständigheter har jag velat uttala, att jag tillhör dem, som hysa sympatier för denna sak. Jag tror, att det är lämpligt, att denna fråga återkommer, och att det blir en mera samfälld opinionsyttring från samtliga partier, så att det icke ser ut som ett krav endast från vänsterhåll, då detta är ett rimligt anspråk, som riksdagsmännen utan att träda grannlagenheten för nära kunna uppställa. Under dessa omständigheter, herr talman, har jag intet yrkande att göra.

Herr Clason: I anledning av herr Tryggers uttalande vill jag tillkännagiva, att jag — och jag antager detta gäller även andra ledamöter, som i utskottet varit med om denna motivering — gjort detta under förutsättning, att vi, även med antagande av denna motivering, skulle stå fullt neutrala i denna fråga, när den återkommer.

Overläggningen ansågs härmed slutad, varefter kammaren biföll vad utskottet i förevarande utlåtande hemställt.

Sammanjämkningsförslag rörande kommunallagar m. m.

Föredrogs ånyo konstitutionsutskottets den 26 och 27 innevarande månad bordlagda memorial nr 33, med föranledande av kamrarnas skiljaktiga beslut beträffande vissa delar av konstitutionsutskottets utlåtande nr 25, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ändrad lydelse av §§ 8—11, 14, 16, 17, 21, 27—36, 42, 43, 51, 64, 74 och 77 i förordningen om kommunstyrelse på landet den 21 mars 1862, av §§ 9—11, 15, 24, 28, 35, 36, 56, 66 och 78 i förordningen om kommunalstyrelse i stad den 21 mars 1862, av §§ 6—8, 10, 14, 34 och 35 i förordningen om kommunalstyrelse i Stockholm den 23 maj 1862 och av §§ 3—5, 8, 13, 14, 20, 25—27, 31—33, 38—40, 59, 61 och 62 i förordningen om landsting den 21 mars 1862 m. m., jämte åtskilliga i ämnet väckta motioner.

I utlåtande nr 25 med anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ändrad lydelse av vissa paragrafer i förordningen om kommunalstyrelse på landet, om kommunalstyrelse i stad, om kommunalstyrelse i Stockholm och om landsting jämte i ämnet väckta motioner, hade utskottet hemställt:

under punkten 1:o) att Riksdagen måtte för sin del antaga, i den av utskottet föreslagna lydelsen,

a) förslag till lag om ändrad lydelse av §§ 8—11, 14, 16, 17, 21, 23, 27—36, 42, 43, 51, 64, 65, 74 och 77 i förordningen om kommunalstyrelse på landet den 21 mars 1862;

Sammanjämknings-förslag rörande kommunallagar m. m. (Forts.)

b) förslag till lag om ändrad lydelse av §§ 9—11, 15, 24, 28, 35, 36, 56, 66 och 78 i förordningen om kommunalstyrelse i stad den 21 mars 1862;

c) förslag till lag om ändrad lydelse av §§ 6—8, 10, 14, 34 och 35 i förordningen om kommunalstyrelse i Stockholm den 23 maj 1862;

d) förslag till lag om ändrad lydelse av §§ 3—5, 8, 13, 14, 20, 25—27, 31—33, 38—40, 59, 61 och 62 i förordningen om landsting den 21 mars 1862;

e) förslag till stadga om proportionellt valsätt vid vissa val inom landsting och stadsfullmäktige;

samt under punkten 2:o) att Riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, det täcktes Kungl. Maj:t efter verkställd utredning låta utarbeta och för Riksdagen framlägga förslag till sådana förändringar i gällande kommunalförfattningar, genom vilka den tid, under vilken obetalda kommunalutskylder medföra förlust av kommunal rösträtt, begränsas enligt i huvudsak samma grunder, som äro bestämda i fråga om den politiska rösträtten.

Enligt utskottet tillhandakomna protokollsutdrag hade vad utskottet sålunda hemställt blivit av Andra kammaren godkänt, varemot Första kammaren, med godkännande i övrigt av utskottets förslag, i vissa delar varit av skiljaktig mening.

Utskottet hade i förevarande memorial hemställt,

1:o) att *dels* de vid punkt 1:o) av utskottets hemställan framställda förslagen i vad de avsåge ändringar av §§ 8, 9, 10 och 11 i förordningen om kommunalstyrelse på landet, §§ 9, 10 och 11 i förordningen om kommunalstyrelse i stad, §§ 7 och 8 i förordningen om kommunalstyrelse i Stockholm samt §§ 25, 26 och 27 i förordningen om landsting, *dels ock* det vid punkt 2:o) av utskottets hemställan, ävensom det i form av reservation vid § 17 i förordningen om kommunalstyrelse på landet framställda skrivelseförslag måtte anses genom kamrarnas skiljaktiga beslut hava förfallit; samt

2:o) att kamrarna, med frånträdande av sina förut fattade beslut i fråga om §§ 16, 17 och 29 i förordningen om kommunalstyrelse på landet, §§ 15, 24, 35 och 66 i förordningen om kommunalstyrelse i stad, § 10 i förordningen om kommunalstyrelse i Stockholm samt §§ 4, 5 och 31 i förordningen om landsting, måtte beträffande nämnda paragrafer antaga i memorialet införda förslag till sammanjämkning samt i följd härav förklara, att Riksdagen, som funnit Kungl. Maj:ts proposition icke kunna oförändrad antagas, för sin del antagit av utskottet framlagda förslag till:

a) lag om ändrad lydelse av §§ 14, 16, 17, 21, 23, 27—36, 42, 43, 51, 64, 65, 74 och 77 i förordningen om kommunalstyrelse på landet den 21 mars 1862;

b) lag om ändrad lydelse av §§ 15, 24, 28, 35, 36, 56, 66 och 78 i förordningen om kommunalstyrelse i stad den 21 mars 1862;

c) lag om ändrad lydelse av §§ 6, 10, 14, 34 och 35 i förordningen om kommunalstyrelse i Stockholm den 23 maj 1862;

d) lag om ändrad lydelse av §§ 3—5, 8, 13, 14, 20, 31—33, 38—40, 59, 61 och 62 i förordningen om landsting den 21 mars 1862; samt

e) stadga om proportinellt valsätt vid vissa val inom landsting och stadsfullmäktige.

Sammanjämknings-förslag rörande kommunallagar m. m. (Forts.)

Herr von Mentzer: Såsom herrarna se å sid. 6 i det föreliggande memorialet hemställes däri, att andra momentet av § 17 i förordningen om kommunalstyrelse på landet den 21 mars 1862 skall i strid mot Första kammarens beslut få den lydelse, att »ordinarie kommunalstämma i december må kunna beträffande de ordinarie kommunalstämmorna under nästföljande år eller någon av dem besluta, å vilken dag sådan stämma skall hållas eller, därest så ej finnes lämpligt, huruvida stämman skall utsättas till sön- eller helgdag».

Sålunda hemställes här, att vi skola medgiva, *att* en kommunalstämma skall kunna fatta beslut, som kan kränka kommunalstämmoordförandens samvete, *att* majoriteten på en stämma skall kunna utesluta från delaktighet i stämmans beslut en minoritet, som ej vill deltaga i de för söndagshelgden främmande sysselsättningar, varmed stämmodeltagarna måste bliva upptagna, då söndagarna göras till kommunala arbetsdagar, *och att* uttryckligen medgiva kommunalstämma rätt att utsätta de tre stora kommunalstämmorna till söndagar, eller med andra ord att stifta en lag, som så tillvida står i strid med nu gällande lag, att denna med straff belägger allt sådant arbete å sön- och helgdagar mellan kl. 6 f. m. och kl. 9 e. m., som uppskov tåla kan, utan att det sker till egen eller annans nödtorft.

Sammanjämkningsförslaget innebär alltså en hemställan, att kammaren måtte med uppgivande av sin förut intagna ställning medgiva en lag, som kränker samvetsfriheten, en lag som berättigar till majoritetstryck över de medborgare, vilka hålla Guds bud för den högsta grundlagen, som ej ostraffat överträdes, en lag, som står i strid med förut gällande lag. Detta synes mig vara för mycket begärt.

Här har talats i vårt land därom, huruvida herremakt eller folkmakt skall vara rådande. Men det finnes en tredje makt, som ej får förbises. En man i synnerligen framskjuten ställning, till vilkens ord man gärna lyssnar, avslutade för icke länge sedan ett mycket uppmärksammat föredrag med de beaktansvärda orden, att det svenska folket vill i likhet med angränsande stamförvanter icke frukta något annat än Gud. Då det nu föreliggande memorialet synes mig inbjuda kammaren att taga ett avsteg från det svenska folkets sålunda angivna ställning, ber jag, herr talman, att få yrka att den i memorialet gjorda hemställan måtte avslås.

Herr Ekman, Karl Johan: Jag behjärtar tillfullo de av herr von Mentzer framförda synpunkterna. Men jag kan icke dela hans missnöje med sammanjämkningen, icke ens om den ses uteslutande ur dessa synpunkter.

I fråga om § 17, som herr von Mentzer närmast hänförde sig till, har dock genom sammanjämkningen vunnits, att Riksdagen kommer att intaga samma ståndpunkt som Första kammaren intog i fjol, trots

Sammanjämknings-förslag rörande kommunallagar m. m. (Forts.)

det att denna ståndpunkt då med stor majoritet förkastades av Andra kammaren, som ville hava söndagen mera bestämt angiven såsom dag för stämmornas hållande.

Vidare har i fråga om dagen för landstingsmannavalen genom sammanjämkningen gjorts den betydande vinsten, att Marie bebådelsedag, som ju är helgdag, icke blir obligatorisk valdag, utan att möjlighet förefinnes att utsätta valet även på en vardag.

Då sålunda de synpunkter, som herr von Mentzer framhållit, vunnit beaktande så långt möjligt varit, och då sammanjämkningen i övrigt, enligt min mening, är tillfredsställande, yrkar jag bifall till utskottets hemställan.

Sedan överläggningen ansetts härmed slutad, gjordes jämlikt därunder förekomna yrkanden propositioner, först på bifall till vad utskottet i det nu föredragna memorialet hemställt samt vidare på avslag därpå, och förklarades den förra propositionen, vilken upprepades, vara med övervägande ja besvarad.

Vid ånyo skedd föredragning av bevillningsutskottets den 26 och 27 innevarande maj bordlagda betänkande nr 59, i anledning av väckta motioner om höjning av inkomst- och förmögenhetsskatten, biföll kammaren vad utskottet i detta betänkande hemställt.

Föredrogs och lades till handlingarna bevillningsutskottets den 26 och 27 i denna månad bordlagda memorial nr 63, i anledning av kamrarnas skiljaktiga beslut rörande bevillningsutskottets betänkande nr 60, i anledning av, bland annat, Kungl. Maj:ts två särskilda propositioner med förslag till ändrad lydelse av vissa paragrafer i förordningen den 28 oktober 1910 om taxeringsmyndigheter och förfarandet vid taxering, den ena avseende jämväl ändring av de vid nämnda förordning fogade formulär.

Vid ånyo skedd föredragning av lagutskottets den 26 och 27 innevarande månad bordlagda utlåtande nr 39, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse av 2 § i lagen om Kungl. Maj:ts regeringsrätt den 26 maj 1909, biföll kammaren vad utskottet i detta utlåtande hemställt.

Anmäldes och bordlades statsutskottets utlåtande nr 157, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående de medel, av vilka pensioner, som jämlikt lagen den 11 oktober 1907 angående civila tjänstinnehavares rätt till pension komma att beviljas tjänstemän vid statens vattenfallsverk, skola utgå.

Upplästes och godkändes statsutskottets förslag till Riksdagens skrivelser till Konungen:

nr 1, angående regleringen av utgifterna under riksstatens första huvudtitel, innefattande anslagen till kungl. hov- och slottsstaterna;

nr 3, angående regleringen av utgifterna under riksstatens tredje huvudtitel, innefattande anslagen till utrikesdepartementet, samt

nr 145, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående inköp för postverkets räkning av en tomt i Linköping.

Upplästes och godkändes särskilda utskottets förslag till Riksdagens skrivelser till Konungen:

nr 128, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om allmän pensionsförsäkring och till lag om ändrad lydelse av 17 kap. 12 § handelsbalken;

nr 159, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till en centralanstalt för pensionsförsäkringsärenden, pensionsstyrelsen; samt

nr 160, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till bestridande av kostnaderna för en allmän pensionsförsäkring.

Upplästes och godkändes lagutskottets förslag till Riksdagens skrivelser till Konungen:

nr 161, i anledning av väckta motioner om skrivelse till Kungl. Maj:t med begäran om lagstiftningsåtgärder för åstadkommande av avlösning i vissa fall av marken till lägenhetsinnehavares besittningar på ofri enskild grund;

nr 162, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till apoteksvarustadga, dels ock i anledning därav väckta motioner; samt

nr 163, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående förbud för vissa utlänningar att här i riket vistas.

Upplästes och godkändes Riksdagens kanslis förslag till paragrafer i riksdagsbeslutet:

nr 18, angående ändrade bestämmelser om internationella rättsförhållanden rörande äktenskap;

nr 19, angående vidtagande av åtgärder för ernående av en snabbare rättsskipning i högsta domstolen;

nr 20, angående inskränkning i rätten att plocka skogsbär å annans mark;

nr 21, angående ändrad lydelse av 16 kap. 10 § och 25 kap. 5 § rättegångsbalken;

nr 22, angående ändring i gällande bestämmelser om vågar;

nr 23, angående lag om ändrad lydelse av 15—23 och 30 §§ i 8 kap. strafflagen, lag, innefattande vissa bestämmelser till skydd för hemligheter av betydelse för rikets försvar, lag, innefattande ändring

i 8 kap. 2 § 6 mom. rättegångsbalken, samt lag, angående ändrad lydelse av förordningen om offentlighet vid underdomstolarna den 22 april 1881;

nr 24, angående inskränkning i visst fall av tjänstgöringstiden för landstingsmän och deras suppleanter;

nr 25, angående viss ändring i gällande bestämmelser om kommunal rösträtt i stad;

nr 26, angående ändrad lydelse av 6, 7, 8 och 26 §§ i lagen för Sveriges riksbank den 12 maj 1897;

nr 27, angående förslag till lag om utlämning av förbrytare ävensom lag om ändring i 1 kap. strafflagen;

nr 28, angående bankovinsten;

nr 29, angående anordnande av tillsyn över förvaltningen av donerade medel och stiftelser;

nr 30, i fråga om utskänkningen av brännvin, vin och öl i Riksdagens lokaler;

nr 31, angående ändring i 27 § i lagen den 1 juli 1898 om de svenska lapparnas rätt till renbete i Sverige;

nr 32, angående val av en tryckfrihetskommitterad;

nr 33, angående val av två fullmäktige i riksbanken samt ordförande och tre fullmäktige i riksgäldskontoret ävensom suppleanter för Riksdagens samtliga fullmäktige i nämnda verk;

nr 34, angående nedsättning av tullen å superfosfat;

nr 35, angående ändring av tulltaxans bestämmelser om tull å flytande polermedel;

nr 36, angående sänkning av tullen å s. k. reveteringsmattor;

nr 37, angående restitution av erlagd skatt, då socker utföres till svensk frihamn eller intages å svenskt frilager;

nr 38, angående ändrad lydelse av §§ 7, 8 och 12 i förordningen den 13 december 1912 angående tullrestitution i vissa fall vid återutförsel av utländsk vara m. m.;

nr 39, angående anstånd med likviderande av förfallen skuld å statslån till Sala—Gysinge—Gävle järvägsaktiebolag;

nr 40, rörande förslag till lag angående ändrad lydelse av 15 kap. 22 och 24 §§ strafflagen;

nr 41, angående förslag till lag om expropriation, lag om ändrad lydelse av 16, 24, 36 och 45 §§ i förordningen den 16 juni 1875 angående inteckning i fast egendom, lag om ändrad lydelse av 71 § i lagen den 20 juni 1879 om dikning och annan avledning av vatten, lag om ändrad lydelse av 1 § i lagen den 27 juni 1902, innefattande vissa bestämmelser om elektriska anläggningar, samt lag om ändring i vissa delar av lagen den 31 augusti 1907 angående stadsplan och tomtindelning;

nr 42, angående lag om inskränkning i inmutningsrätten;

nr 43, angående lag om ändrad lydelse av 1, 2, 3, 4 och 7 §§ i förordningen den 17 maj 1872 angående ändring i vissa fall av gällande bestämmelser om häradsting;

nr 44, angående lag om ändrad lydelse av § 24 värnpliktslagen den 14 juni 1901;

nr 45, rörande lag angående förbud mot införsel till riket av varor med oriktig ursprungsbeteckning, lag om ersättning i vissa fall av allmänna medel till vittnen i mål, som avses i gällande lag angående förbud mot införsel till riket av varor med oriktig ursprungsbeteckning, och förordning angående ändrad lydelse av 1 § i förordningen om frihamn den 15 november 1907;

nr 46, angående förslag till ändrad lydelse av 62 § första stycket i lagen angående väghållningsbesvärets utgörande på landet;

nr 47, angående förslag till lag om gemensamhetsfiske samt lag om ändrad lydelse av 11 kap. 13 § rättegångsbalken och lag om ändrad lydelse av 10, 13 och 14 §§ i lagen den 27 juni 1896 om rätt till fiske;

nr 48, angående nytt reglemente för riksbankens styrelse och förvaltning;

nr 49, angående förstärkt amortering av statsskulden;

nr 51, angående förslag till lag om behandling av alkoholister samt till lag om ersättning i vissa fall av allmänna medel till vittnen i mål enligt lag om behandling av alkoholister; samt

nr 52, rörande förslag till lag angående köttbesiktning och slakthus.

Justerades elva protokollsutdrag för denna dag.

Kammarens sammanträde avslutades kl. 2,57 e. m.

In fidem

A. v. Krusenstjerna.

Torsdagen den 29 maj.

Kammaren sammanträdde kl. 8 e. m.

Justerades protokollet för den 23 i denna månad.

Anmäldes och bordlades bevillningsutskottets betänkande nr 64 angående beräkning av bevillningarna för år 1914.

Upplästes och godkändes konstitutionsutskottets förslag till Riksdagens skrivelse, nr 244, till Konungen i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ändrad lydelse av §§ 8—11, 14, 16, 17, 21, 27—36, 42, 43, 51, 64, 74 och 77 i förordningen om kommunalsty-

relse på landet den 21 mars 1862, av §§ 9—11, 15, 24, 28, 35, 36, 56, 66 och 78 i förordningen om kommunalstyrelse i stad den 21 mars 1862, av §§ 6—8, 10, 14, 34 och 35 i förordningen om kommunalstyrelse i Stockholm den 23 maj 1862 och av §§ 3—5, 8, 13, 14, 20, 25—27, 31—33, 38—40, 59, 61 och 62 i förordningen om landsting den 21 mars 1862 m. m., jämte åtskilliga inom Riksdagen i ämnet väckta motioner.

Upplästes och godkändes statsutskottets förslag till Riksdagens skrivelser till Konungen:

nr 147, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition till Riksdagen angående pension åt stationsinspektoren Johan Axel Theodor Petersohns änka Johanna Alexandra Petersohn, född Nicander;

nr 148, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition till Riksdagen angående rätt för vissa tjänstemän att för avlöningsförhöjning tillgodoräkna sig tid, varunder tjänstledighet åtnjutits för fullgörande av värnplikt;

nr 149, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition till Riksdagen angående fastställande av telegrafverkets stat för driftkostnader år 1914;

nr 150, angående de i 63 § regeringsformen föreskrivna kreditivsummor;

nr 151, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition till Riksdagen angående utvidgning av den mellan Maren och Saltsjön belägna delen av Södertälje kanal;

nr 152, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående överförande av visst belopp till den i 19 § av lagen angående rätt till pension för tjänstemän vid statens järnvägar den 4 juli 1910 omförmälda fond;

nr 153, i anledning av dels Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning om ökning av fonden för befrämjande av hantverk och därmed jämförlig mindre industri, dels ock Kungl. Maj:ts proposition angående anvisande av anslag för täckande av förvaltningskostnaderna för nämnda lånefond år 1914;

nr 154, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående beredande av ytterligare medel för utlåning från fonden för rederinäringens understödjande;

nr 155, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående pension åt vissa vid Trollhätte kanalverk anställda vakter m. fl.;

nr 156, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående årligt understöd åt lantbrevbäraren Jonas Nilsson Lith och förre postföraren Olof Johansson Ferm;

nr 157, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående understöd åt bergsprängarförmannen Karl August Lundgrens änka och minderåriga barn; samt

nr 158, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående arvode till delegerad vid underhandlingarna med Norge rörande flyttlapparnas rätt till renbete m. m.

Upplästes och godkändes bankoutskottets förslag till Riksdagens skrivelser till Konungen:

nr 245, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse av 2, 5 och 6 §§ i lagen den 11 oktober 1907 angående civila tjänstinnehavares rätt till pension m. m.; och

nr 246, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående särskilt pensionsunderlag för förste provinsialläkare, som tillika äro provinsialläkare.

Upplästes och godkändes bevillningsutskottets förslag till Riksdagens skrivelser till Konungen:

nr 139, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändrad lydelse av 54 § förordningen om taxeringsmyndigheter och förfarandet vid taxering samt en i ämnet väckt motion;

nr 140, i anledning av väckt motion om ändring i 7 §, 2:o) b) förordningen om inkomst och förmögenhetsskatt m. m.;

nr 141, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till ändrad lydelse av 8 § i förordningen den 28 oktober 1910 om inkomst- och förmögenhetsskatt och 8 § i förordningen den 28 oktober 1910 angående bevillning av fast egendom samt av inkomst;

nr 142, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ändring av 25 § 4 mom. i förordningen den 11 oktober 1907 angående beskattning av socker;

nr 164, i anledning av väckt motion om upphävande av tullen å ris, risgryn och rismjöl;

nr 165, angående ändring i bestämmelserna om tullrestitution i vissa fall vid utförsel av mjöl av råg eller vete;

nr 166, i anledning av väckt motion om ändrad lydelse av 3 och 4 §§ bevillningsförordningen;

nr 167, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ändrad lydelse av överrubriken till rubrikerna nr 1190 och 1191 i gällande tulltaxa;

nr 168, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändrad lydelse i vissa delar av förordningen den 9 juni 1905 angående försäljning av brännvin, förordning om ersättning till städer, vissa köpingar, landsting och hushållningssällskap för till statsverket indragna brännvinsförsäljningsmedel samt förordning om statsverkets fond av rusdrycksmedel, dels ock i ämnet väckta motioner;

nr 169, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående beskattning av vissa sockerlösningar m. m.;

nr 170, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om arvsskatt och skatt för gåva;

nr 172, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag beträffande vissa ändringar i förordningen den 6 november 1908 angående en särskild stämpelavgift vid köp och byte av fondpapper ävensom en i samma ämne väckt motion;

nr 173, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om vissa ändringar i 6—10 §§ i förordningen den 20 april

1906 angående en särskild stämpelevgift för försäljning av punsch, arrak och rom;

nr 248, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående stämpelavgiften;

nr 249, i anledning av väckt motion om sänkning av vissa tullsatser å läder;

nr 250, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändrad lydelse av 4 § i förordningen den 23 oktober 1908 angående bevillningsavgifter för särskilda förmåner och rättigheter; samt

nr 251, i anledning av dels Kungl. Maj:ts två särskilda propositioner med förslag till ändrad lydelse av vissa paragrafer i förordningen den 28 oktober 1910 om taxeringsmyndigheter och förfarandet vid taxering, den ena avseende jämväl ändring av de vid nämnda förordning fogade förmulär, dels ock i ämnet väckta motioner.

Upplästes och godkändes lagutskottets förslag till Riksdagens skrivelse, nr 247, till Konungen, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse av 2 § i lagen om Kungl. Maj:ts regeringsrätt den 26 maj 1909.

Upplästes och godkändes jordbruksutskottets förslag till Riksdagens skrivelser till Konungen:

nr 174, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående upplåtande av lägenheter från förra militiebostället Västerby nr 1 i Södermanlands län;

nr 175, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående upplåtande av ett område från förra militiebostället Kroberga nr 3 i Södermanlands län;

nr 176, i anledning av Kung Maj:ts proposition angående försäljning av förra militiebostället Norra Berga nr 4 Södergården i Östergötlands län;

nr 177, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående upplåtande av fyra lägenheter från förra militiebostället Bölnorp nr 1 med underlydande i Östergötlands län;

nr 178, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående upplåtande av lägenheter från förra militiebostället Stora Gålstad nr 3 Kronogård och Stora Gålstad nr 4 Storgård i Östergötlands län;

nr 179, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående upplåtande av två lägenheter från förra militiebostället Elmtomta nr 1 i Östergötlands län;

nr 180, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående upplåtande av lägenheter från förra militiebostället Brickebo nr 1 i Östergötlands län;

nr 181, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning av vissa områden tillhörande kronoparken Långabrohult i Kronobergs län;

nr 182, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående upplåtande av vissa områden från förra militieboställat Borrby nr 62 med underlydande i Kristianstads län;

nr 183, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående upplåtande av lägenheter från förra militiebostället Mjölkalånga nr 7, 9 och 11 med underlydande i Kristianstads län;

nr 184, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående upplåtande av lägenheter från förra militiebostället Sandby kungsgård nr 14 i Kristianstads län;

nr 185, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående upplåtande av två lägenheter från förra militiebostället Höghult nr 2 i Kristianstads län;

nr 186, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående upplåtande av lägenheter från förra militiebostället Silvåkra nr 1, 2 i Kristianstads län;

nr 187, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning av förra militiebostället Lyby nr 22 i Malmöhus län;

nr 188, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående upplåtande av en lägenhet från förra militiebostället Rolfsbo nr 1 Övergård i Göteborgs och Bohus län;

nr 189, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående upplåtande av lägenheter från förra militiebostället Ledum nr 1 jämte Kattås nr 1, en ödegård, i Göteborgs och Bohus län;

nr 190, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning av vissa till förra militiebostället Ettack nr 1 och 2 med underlydande i Skaraborgs län hörande områden;

nr 191, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående upplåtande av vissa områden från förra militiebostället Sanna nr 4 i Örebro län;

nr 192, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående upplåtande av lägenheter från förra hospitalshemmanet Hospitalet nr 1 och 2 eller Arboga i Västmanlands län;

nr 193, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning av kronans andel i lägenheten Kvarnudden nr 1 under Näsets by i Jämtlands län;

nr 194, angående utredning och förslag, åsyftande rätt för enskilda fastighetsinnehavare att för tillgodogörande av vatten till husbehov över annans fastighet framdraga ledning;

nr 195, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående upplåtande av lägenheter från förra militiebostället Bolum nr 9 Munkagård i Skaraborgs län;

nr 196, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående upplåtande av en lägenhet från militiebostället Eggelstad nr 10 i Malmöhus län;

nr 197, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående upplåtande av lägenheter m. m. från lotten nr 1 av förra militiebostället Rebbelberga nr 10 Kungsgården i Kristianstads län;

nr 198, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående sammanslagning av den så kallade äldre odlingslånefonden med nya odlingslånefonden till en fond, benämnd odlingslånefonden;

nr 199, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående upplåtande av en lägenhet från förra militiebostället Bjuvstorp nr 4, 8 i Malmöhus län;

nr 200, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående upplåtande av lägenheter från förra militiebostället Dahl nr 1 i Södermanlands län;

nr 201, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning av vissa delar av förra militiebostället Ivetofta nr 6, 8 i Kristianstads län;

nr 202, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående upplåtande av lägenheter från förra kronofogdebostället Tånnö nr 3 Kåragården i Jönköpings län;

nr 203, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning av frälseutjorden Mjölby nr 6 samt lägenheterna Mjölby nr 41 och Mjölby nr 40 m. m.;

nr 204, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition om överlämnande till fångvården av ett kronan tillhörigt område invid straffängelset i Uppsala tomt;

nr 205, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående upplåtande till staden Mariefred av ett område av kungsladugården Gripsholm nr 1 i Södermanlands län;

nr 206, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning av förra länsmansbostället Jolmesta nr 2 i Västmanlands län;

nr 207, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående upplåtande av ett område från förra militiebostället Stora Broby nr 1 i Östergötlands län;

nr 208, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående upplåtande av lägenheter från förra militiebostället Flathult nr 2 i Kalmar län;

nr 209, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse av § 15 i den uti lagen den 10 juni 1912 angående flottning av skogsalster i gränsfloderna Torneå och Muonio intagna stadga;

nr 210, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående lektorn vid lantbruksinstitutet vid Ultuna P. E. Ullbergs lönetursrätt;

nr 211, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående upplåtande av lägenheter från förra militiebostället Halleby nr 1 med Jörland nr 1 och Åker nr 1 i Göteborgs och Bohus län;

nr 212, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående upplåtande av lägenheter från förra hospitalshemmanet Hospitalsgården nr 1 i Skaraborgs län;

nr 213, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående upplåtande av en lägenhet från förra militiebostället Holmesberg nr 1 jämte Eneboda, nr 1, en utjord, i Jönköpings län;

nr 214, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående upplåtande av lägenheter från förra militiebostället Ramdala nr 10 i Blekinge län;

nr 215, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående upplåtande av en lägenhet från förra militiebostället Botilstorp nr 1 Södergård i Jönköpings län;

nr 216, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående upplåtande av en lägenhet från förra militiebostället Botilstorp nr 2 Norrgård med underlydande i Jönköpings län;

nr 217, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning av den till förra militiebostället Åsaka nr 4 Tomten hörande lägenheten Pipartomten i Älvsborgs län;

nr 218, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående upplåtande av lägenheter från förra militiebostället Herresätter nr i Östergötlands län;

nr 219, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående upplåtande av en lägenhet från förra kronofogdebostället Högsjöryr nr 1 och 2 i Älvsborgs län;

nr 220, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående upplåtande av lägenheter från förra regementschefbostället Frövi nr 1, 2 och 3 med Berga nr 1 och Östankil nr 1 i Västmanlands län;

nr 221, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om hingstbesiktningstvång;

nr 222, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angåends upplåtande av lägenheter från lotten nr 1 av Starby kungsladugård i Östergötlands län jämte en i ämnet väckt motion;

nr 223, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med anledning av framställning från Magnesitaktiebolaget Tarrekaise beträffande vissa av bolaget arrenderade mineralfyndigheter å kronojord i Norrbottens län;

nr 224, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående kapitalinbetalningarna till fonden för torvindustriens befrämjande;

nr 225, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning till Kumla municipalsamhälle av den till länsmansbostället $^1/_2$ mantal Kumla nr 4 hörande skogsmarken;

nr 226, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående upplåtelse åt bergverksaktiebolaget Freja av kronan tillhörig mark i Norrbottens län;

nr 227, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående upplåtande av lägenheter från förra kaptensbostället Skårebo nr 1 i Kalmar län;

nr 228, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående upplåtande av mark från förra regementskvartermästarbostället Hultås nr 1 Norra och Hultås nr 2 Södra i Göteborgs och Bohus län;

nr 229, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående efterskänkande av kronan tillkommande fordran på grund av ett å fastigheten $^1/_{14}$ mantal Horsaskog nr 1 i Kristianstads län vilande odlingslån;

nr 230, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående upplåtande av lägenheter från förra militiebostället Gudhem nr 1—9 med Holmäng nr 1 Hulegård i Skaraborgs län;

nr 231, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående upplåtande av lägenheter från förra överstebostället Slädened nr 3, 4, 5 och 6 Storegården i Skaraborgs län;

nr 232, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående upplåtande av lägenheter från indragna militiebostället Öresten i Älvsborgs län;

nr 233, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående disposition av förra mönsterskrivarbostället Torp nr 4 Brogård i Kronobergs län;

nr 143, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående vård av enskildes skogar på Öland; och

nr 254, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående den skogsvårdsstyrelse åliggande verksamhet på Öland.

Upplästes och godkändes Riksdagens kanslis förslag till paragrafer i riksdagsbeslutet:

nr 50, angående tull och skatt å socker m. m.;

nr 53, rörande ändring i gällande bestämmelser angående anmälan till domstol om avbetalning å intecknat skuldebrev;

nr 61, angående förslag till lag om allmän pensionsförsäkring samt lag om ändrad lydelse av 17 kap. 12 § handelsbalken;

nr 63, angående anslag till central anstalt för pensionsförsäkringsärenden, pensionsstyrelsen; samt

nr 64, angående anslag till bestridande av kostnaderna för en allmän pensionsförsäkring.

Vid föredragning av statsutskottets nästlidne dag bordlagda utlåtande nr 157, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående de medel, av vilka pensioner, som jämlikt lagen den 11 oktober 1907 angående civila tjänstinnehavares rätt till pension komma att beviljas tjänstemän vid statens vattenfallsverk, skola utgå, biföll kammaren vad utskottet i detta utlåtande hemställt.

Justerades nio protokollsutdrag för denna dag.

Kammarens sammanträde avslutades kl. 8,21 e. m.

In fidem

A. v. Krusenstjerna.

Fredagen den 30 maj.

Kammaren sammanträdde kl. 4 e. m.

Upplästes och godkändes statsutskottets förslag till Riksdagens skrivelser till Konungen:

nr 4, angående regleringen av utgifterna under riksstatens fjärde huvudtitel, omfattande anslagen till lantförsvarsdepartementet;

nr 5, angående regleringen av utgifterna under riksstatens femte huvudtitel, innefattande anslagen till sjöförsvarsdepartementet;

nr 6, angående regleringen av utgifterna under riksstatens sjätte huvudtitel, innefattande anslagen till civildepartementet;

nr 7, angående regleringen av utgifterna under riksstatens sjunde huvudtitel, innefattande anslagen till finansdepartementet;

nr 8, angående regleringen av utgifterna under rikstatens åttonde huvudtitel, innefattande anslagen till ecklesiastikdepartementet; samt

nr 252, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar angående vissa utgifter för kapitalökning, i vad angår civildepartementsärenden.

Upplästes och godkändes jordbruksutskottets förslag till Riksdagens skrivelse, nr 9, till Konungen, angående regleringen av utgifterna under rikstatens nionde huvudtitel, innefattande anslagen till jordbruksdepartementet.

Upplästes och godkändes Riksdagens kanslis förslag till paragrafer i riksdagsbeslutet:

nr 54, angående förslag i syfte att medelst stadgande om lösningsrätt bereda ägare av byggnader å fri grund en mera tryggad ställning;

nr 55, angående förslag till apoteksvarustadga;

nr 56, rörande förslag till lag angående förbud för vissa utlänningar att här i riket vistas;

nr 57, angående utredning och förslag, åsyftande rätt för enskilda fastighetsinnehavare att för tillgodogörande av vatten till husbehov över annans fastighet framdraga ledning;

nr 58, angående lag om ändrad lydelse av § 15 i den uti lagen den 10 juni 1912 angående flottning av skogsalster i gränsfloderna Torneå och Muonio intagna stadga;

nr 59, angående förslag till lag om hingstbesiktningstvång;

nr 60, angående förslag till lag om ändring i vissa delar av 2 § i lagen om Kungl. Maj:ts regeringsrätt den 26 maj 1909;

nr 62, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ändrad lydelse av §§ 8, 11, 14, 16, 17, 21, 27—36, 42, 43, 51, 64, 74 och 77 i förordningen om kommunalstyrelse på landet den 21 mars 1862, av §§ 9—11, 15, 24, 28, 35, 36, 56, 66 och 78 i förordningen om kommunalstyrelse i stad den 21 mars 1862, av §§ 6—8, 10, 14, 34 och 35 i förordningen om kommunalstyrelse i Stockholm den 23 maj 1862 och av §§ 3—5, 8, 13, 14, 20, 25—27, 31—33, 38—40, 59, 61 och 62 i förordningen om landsting den 21 mars 1862 m. m.;

nr 65, angående förslag till förordning angående den skogsvårdsstyrelse åliggande verksamhet på Öland;

nr 66, angående kreditivsummorna;

nr 67, angående ändrad lydelse av 54 § i förordningen om taxeringsmyndigheter och förfarandet vid taxering;

nr 68, angående utredning, huruvida och i vad mån, då ett aktiebolag eller solidariskt bankbolag upplöses, bolagets uppsparade tillgångar, vilka icke utdelas förrän i sammanhang med bolagets upplösning, må kunna göras till föremål för inkomstbeskattning hos delägarna;

nr 69, angående ändrad lydelse av 8 § i förordningen den 28 oktober 1910 om inkomst- och förmögenhetsskatt och 8 § i förordningen den 28 oktober 1910 angående bevillning av fast egendom samt av inkomst;

nr 70, angående förslag till lag angående vård av enskildes skogar på Öland;

nr 71, angående förslag till ändring av 25 § 4 mom. i förordningen den 11 oktober 1907 angående beskattning av socker;

nr 72, angående förslag till förordning om vissa ändringar i 6—10 §§ i förordningen den 20 april 1906 angående en särskild stämpelavgift för försäljning av punsch, arrak och rom;

nr 73, angående lag om ändrad lydelse av 2, 5 och 6 §§ i lagen den 11 oktober 1907 angående civila tjänstinnehavares rätt till pension m. m.;

nr 74, angående särskilt pensionsunderlag för förste provinsialläkare, som tillika äro provinsialläkare;

nr 75, angående sänkning av vissa tullsatser å läder; samt

nr 76, angående ändrad lydelse av 4 § i förordningen den 23 oktober 1908 angående bevillningsavgifter för särskilda förmåner och rättigheter.

Vid föredragning av bevillningsutskottets under gårdagen bordlagda betänkande nr 64, angående beräkning av bevillningarna för år 1914, biföll kammaren vad utskottet i detta betänkande hemställt.

Upplästes och godkändes jordbruksutskottets förslag till Riksdagens skrivelser till Konungen:

nr 255, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning av förra häradshövdingbostället Enögla nr 3 i Uppsala län;

nr 256, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående upplåtande av lägenheter från förra militiebostället Tjustorp nr 1 i Skaraborgs län;

nr 257, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående upplåtande av en lägenhet från förra militiebostället Täppesås nr 1, 2 och 3 i Jönköpings län;

nr 258, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående upplåtande av tre områden från förra militiebostället Skränge nr 4 Mellangård jämte Skränge nr 7, en utjord, i Östergötlands län;

nr 259, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående upplåtande av ett område från förra militiebostället Satterstad nr 2 Nedergården i Östergötlands län;

nr 260, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående upplåtelse av kronan tillhörande jordägarandelar i gruvor;

nr 261, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående upplåtande av lägenheter från förra militiebostället Rolfsbo nr 2 Norgård i Göteborgs och Bohus län;

nr 262, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående upplåtande av lägenheter från förra militiebostället Böke nr 1 i Kalmar län;

nr 263, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående upplåtande av två områden från förra militiebostället Ubbetorp nr 1 i Östergötlands län;

nr 264, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående upplåtande av lägenheter från förra militiebostället Kyrkebo nr 1 Övergård i Göteborgs och Bohus län;

nr 265, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående upplåtande av en lägenhet från förra militiebostället Gettnabo nr 1 med underlydande i Kalmar län;

nr 266, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående upplåtande av ett område från förra militiebostället Arrie nr 10, 12 och 22 i Malmöhus län;

nr 267, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående upplåtande av lägenheter från förra ryttmästarbostället Håslöv nr 10 och 12 samt förra trumslagarbostället Håslöv nr 3 och 7 i Kristianstads län;

nr 268, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående överlåtelse till Dalby församling av visst område av lotten nr 1 av Dalby kungsgård i Malmöhus län;

nr 269, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ålderstillägg åt vissa kronojägare i Klotens revir;

nr 270, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående avstående eller upplåtelse i vissa fall av mark från kronoegendomar;

nr 271, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående upplåtande av lägenheter från förra militiebostället Sandshult nr 1, 2, 3 och 4 jämte Ubbetorp nr 1, ett torp, i Kalmar län;

nr 272, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående upplåtande av lägenheter från förra militiebostället Stora Brogård nr 1 i Jönköpings län;

nr 273, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående upplåtande av lägenheter från förra militiebostället Skorpetorp nr 1 i Kalmar län;

nr 274, angående driftkostnaderna för statens produktiva fonder i vad angår jordbruksärenden;

nr 275, angående interimistiska bestämmelser i syfte att förekomma vanvård av samfälld skog;

nr 276, angående ändring i gällande bestämmelser rörande fördelning av odlingslån; samt

nr 277, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående tillstånd för staden Sala att försälja vissa s. k. tilldelningar och intagor.

Anmäldes och bordlades statsutskottets memorial:

nr 158, angående statsregleringen för år 1914; och

nr 159, med förslag till gratifikationer till de vid innevarande riksdag hos kamrarna anställda tjänstemän m. fl.

Justerades fem protokollsutdrag för denna dag ävensom protokollen för den 24 och 25 i denna månad.

På hemställan av herr talmannen medgav kammaren, att anslag, vilka utfärdats till sammanträdets fortsättande på aftonen, finge nedtagas.

Kammarens sammanträde avslutades kl. 4,19 e. m.

In fidem

A. v. Krusenstjerna.

Lördagen den 31 maj.

Kammaren sammanträdde 3,30 e. m., och dess förhandlingar leddes av herr vice talmannen.

Justerades protokollen för den 26 i denna månad.

Upplästes och godkändes jordbruksutskottets förslag till Riksdagens skrivelser till Konungen:

nr 171, angående dispositionen av vissa till Flyinge hingstdepå anslagna fastigheter;

nr 278, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående upplåtande av lägenheter från förra kronofogdebostället Väderstad nr 5 i Östergötlands län jämte en i ärendet väckt motion;

nr 279, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående upplåtande av en lägenhet från förra militiebostället Knutesbråten nr 1 i Jönköpings län;

nr 280, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående upplåtande av lägenheter från förra militieboställena Honeröd nr 2 Hålegården och Honeröd nr 3 Mellangården samt Honeröd nr 4 Västergården i Göteborgs och Bohus län;

nr 281, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående upplåtelse av rätt till bearbetande av icke inmutningsbara mineralfyndigheter å kronojord;

nr 282, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående avlösning av den ägaren av skattelägenheten Djurön nr 1 i Östergötlands län åliggande skyldigheten att därstädes underhålla ett holländeri;

nr 283, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående tillstånd för Båraryds församling att i stället för årlig avgäld erlägga en summa en gång för alla för lägenheten Kyrkogården nr 1, avsöndrad från förra militiebostället Båraryd nr 2 Östergård i Jönköpings län;

nr 284, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning av en kronan såsom danaarv tillfallen del av tomten nr 4 i kvarteret Plantan i Uppsala;

nr 285, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående upplåtande av lägenheter från förra militiebostället Ammer nr 1 i Jämtlands län;

nr 286, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående reglering av häradsallmänningen Västra Stöpen i Skaraborgs län;

nr 287, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående avsättande såsom nationalpark av visst område i Arjeplogs socken av Norrbottens län;

nr 288, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående upplåtande av en lägenhet från förra militiebostället Ebbaröd nr 1 och 5 i Kristianstads län;

nr 289, angående dispositionen av vissa till Strömsholms hingstdepå anslagna fastigheter;

nr 290, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående disposition av vissa delar av förra militiebostället Rinkaby nr 17 och 22 i Kristianstads län; samt

nr 291, angående regleringen av utgifterna för kapitalökning i vad angår jordbruksärendena.

Upplästes och godkändes Riksdagens kanslis förslag till paragrafer i riksdagsbeslutet:

nr 17, angående åtskilliga på grund av § 89 regeringsformen väckta frågor;

nr 77, angående utarbetande och framläggande av förslag till interimistiska bestämmelser i syfte att förekomma vanvård av samfälld skog;

nr 78, angående tullen å ris, risgryn och rismjöl;

nr 79, angående ändring i bestämmelserna om tullrestitution i vissa fall vid utförsel av mjöl av råg eller vete;

nr 80, angående ändrad lydelse av 3 och 4 §§ bevillningsförordningen;

nr 81, rörande förordning angående stämpelavgiften;

nr 82, angående ändrad lydelse av överrubriken till rubrikerna nr 1190 obh 1191 ävensom rubriken nr 13 i gällande tulltaxa;

nr 82, beträffande vissa ändringar i förordningen den 6 november 1908 angående en särskild stämpelavgift vid köp och byte av fondpapper;

nr 84, angående ändrad lydelse av vissa paragrafer i förordningen den 28 oktober 1910 om taxeringsmyndigheter och förfarandet vid taxering jämte ändring av de vid nämnda förordning fogade formulär;

nr 35, angående förordning om ändrad lydelse i vissa delar av förordningen den 9 juni 1905 angående försäljning av brännvin, förordning om ersättning till städer, vissa köpingar, landsting och hushållningssällskap för till statsverket indragna brännvinsförsäljningsmedel samt förordning om statsverkets fond av rusdrycksmedel;

nr 86, angående beskattning av vissa sockerlösningar m. m.; samt

nr 87, angående förslag till förordning om arvsskatt och skatt för gåva.

Upplästes och godkändes statsutskottets förslag till Riksdagens skrivelser till Konungen:

nr 146, i anledning av väckta motioner angående utredning och förslag i fråga om upprensning och nyanläggning på statens bekostnad av inre farleder i Bohusläns skärgård;

nr 234, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, med förslag till utgiftsstat för postsparbanken m. m.;

nr 235, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående godkännande av förslag till avlöningsreglemente för tjänstemän vid statens vattenfallsverk m. m.;

nr 236, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående nytt avlöningsreglemente för tjänstemän vid postverket samt fastställande av postverkets stat för driftkostnader år 1914;

nr 237, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående inrättande av en statens tryckeriexpedition;

nr 238, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående användande av överskott i den s. k. djurgårdskassan till vissa reparationsarbeten vid Ulriksdals och Drottningholms slott;

nr 239, i anledning av Kungl. Maj:ts propositioner angående ändringar i avlöningsreglementet för statens järnvägar m. m. samt i ämnet väckta motioner;

nr 240, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition till Riksdagen angående anslag till uppförande av ett hospital å biskopsbostället Sundby nr 1 jämte i ämnet väckta motioner;

nr 241, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till bestämmelser angående rätt till pension för extra ordinarie tjänstemän samt verkstads- och förrådsarbetare vid statens järnvägar m. m.;

nr 242, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående pension till extra ordinarie eldaren vid statens järnvägar Peter Lorents Liljevall;

nr 243, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående fördelning av medel till främjande av nykterhet och motarbetande av dryckenskapens följder; samt

nr 253, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående medel, av vilka pensioner, som jämlikt lagen den 11 oktober 1907 angående civila tjänstinnehavares rätt till pension komma att beviljas tjänstemän vid statens vattenfallsverk, skola utgå.

Föredrogs och företogs punktvis till avgörande statsutskottets nästlidne dag bordlagda memorial nr 158, angående statsregleringen för år 1914.

Punkterna 1—8.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 9.

Lades till handlingarna.

Punkterna 10—12.

Hvad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 13.

Lades till handlingarna.

Vid föredragning av statsutskottets under gårdagen bordlagda memorial nr 159, med förslag till gratifikationer till de vid innevarande riksdag hos kamrarna anställda tjänstemän m. fl., biföll kammaren vad utskottet i detta memorial hemställt.

Anmäldes och bordlades

statsutskottets memorial nr 160, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning i avseende å dispositionen av besparingarna å huvudtitlarna;

bankoutskottets memorial:
nr 47, med förslag till nytt reglemente för riksgäldskontoret, och
nr 48, angående ersättning till särskilt anlitat sakkunnigt biträde hos bankoutskottet; ävensom

jordbruksutskottets memorial nr 152, angående anslag till Sveriges utsädesförening.

Tillkännagavs, att Kungl. Maj:t låtit genom offentligt anslag bjuda och kalla Riksdagens samtliga ledamöter att måndagen 2 nästkommande juni kl. 11 förmiddagen infinna sig uti storkyrkan samt, efter förrättad gudstjänst, begiva sig till rikssalen för att enligt § 36 i riksdagsordningen av Kungl. Maj:t i nåder hemförlovas.

Justerades fem protokollsutdrag för denna dag, varefter kammarens sammanträde avslutades kl. 3,48 e. m.

In fidem
A. v. Krusenstjerna.

Söndagen den 1 juni.

Kammaren sammanträdde kl. 8 e. m.

Anmäldes och bordlades statsutskottets memorial nr 161, angående den nya riksstaten.

Vid föredragning av statsutskottets sistlidne dag bordlagda memorial nr 160, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning i avseende å dispositionen av besparingarna å huvudtitlarna, biföll kammaren vad utskottet i detta memorial hemställt.

Vid föredragning av bankoutskottets under gårdagen bordlagda memorial:

nr 47, med förslag till nytt reglemente för riksgäldskontoret, och
nr 48, angående ersättning till särskilt anlitat sakkunnigt biträde hos bankoutskottet,

biföll kammaren vad utskottet i dessa memorial hemställt.

Vid föredragning av jordbruksutskottets nästlidne dag bordlagda memorial nr 152, angående anslag till Sveriges utsädesförening, biföll kammaren vad utskottet i detta memorial hemställt.

Upplästes och godkändes bevillningsutskottets förslag till Riksdagens skrivelse, nr 292, till Konungen, angående beräkning av bevillningarna för år 1914.

Upplästes och godkändes statsutskottets förslag till Riksdagens skrivelse, nr 294, till Konungen, angående statsregleringen för år 1914 och sättet för anvisande av vissa anslagsbelopp.

Upplästes och godkändes bankoutskottets förslag till Riksdagens skrivelser:

dels nr 295, till Konungen, med reglemente för riksgäldskontoret;
dels och nr 296, till fullmäktige i riksgäldskontoret, med reglemente för riksgäldskontoret.

Justerades sex protokollsutdrag för denna dag.

Kammarens sammanträde avslutades kl. 8,07 e. m.

In fidem
G. Åman-Nilsson.

Måndagen den 2 juni.

Kammaren sammanträdde kl. 10,30 f. m.

Vid föredragning av statsutskottets under gårdagen bordlagda memorial nr 161, angående den nya riksstaten, biföll kammaren vad utskottet i detta memorial hemställt.

Upplästes och godkändes statsutskottets förslag till Riksdagens skrivelse, nr 293, till Konungen, med överlämnande av ny riksstat.

Upplästes och godkändes jordbruksutskottets förslag till Riksdagens skrivelse, nr 297, till Konungen, angående anslag till Sveriges utsädesförening.

Upplästes och godkändes Riksdagens kanslis förslag till paragrafer i riksdagsbeslutet:

nr 16, i avseende å statsregleringen och rörande med statsverket gemenskap ägande ämnen;

nr 88, angående statsregleringen;

nr 89, angående beräkning av bevillningarna för år 1914;

nr 90, angående nytt reglemente för riksgäldskontoret;

nr 91, angående anslag till Sveriges utsädesförening;

nr 92, angående dispositionen av besparingarna å huvudtitlarna;

nr 93, angående utbetalning av riksdags- och revisionskostnader m. m.;

nr 94, angående av 1913 års Riksdag beslutade, å riksgäldskontoret anvisade utgifter under år 1914;

nr 95, angående bestridande av sådana av Riksdag föranledda utgifter, som av Kungl. Maj:t förskottsvis anvisats till utbetalning å statskontoret;

nr 96, angående sättet för betalning av räntor å statsskulden m. m., utgifter för kapitalökning och avbetalning å statsskulden; samt

nr 97, angående upplåning av medel för fonden för bibanor i västra delarna av riket samt järnvägslånefonden.

Justerades fyra protokollsutdrag för denna dag ävensom protokollet för den 27 nästlidne maj.

Herr talmannen och kammarens ledamöter avgingo kl. 10,43 f. m. till storkyrkan, där riksdagspredikan hölls av komministern E. Lignell.

Till åtlydande av Kungl. Maj:ts nådiga kallelse begav sig kammaren efter gudstjänstens slut till rikssalen, där jämväl Andra kammaren infann sig. Herr statsrådet och chefen för civildepartementet Schotte uppläste Kungl. Maj:ts nådiga förordnande för hans excellens herr statsministern Staaff att å Kungl. Maj:ts vägnar avsluta riksdagen. Härpå framfördes kamrarnas undersåtliga välönskningar å vardera kammarens vägnar av dess talman. Sedan riksdagsbeslutet blivit av herr statsrådet och chefen för civildepartementet uppläst, förklarade å Kungl. Maj:ts vägnar hans excellens herr statsministern 1913 års lagtima riksmöte vara avslutat.

Efter det kammarens ledamöter återkommit till samlingsrummet och där intagit sina platser, framträdde herr Afzelius till talmansbordet och yttrade:

Mina herrar! För sista gången under 1913 års riksdag äro vi samlade på detta rum, och vi äro samlade endast för att skiljas.

Vad denna riksdag har beslutit och uträttat, vad den må hava underlåtit eller försummat, det ligger nu under framtidens dom. Ett visst storvulet drag tror jag icke man skall kunna frånkänna den. Beslutet den 21 maj skall alltid vittna om, att 1913 års män icke saknade mod eller tillit till svenska folket. Verkningarna av detta beslut sträcka sig ut över en tidrymd, som ingen av oss nu mäktar överskåda. Skall därav komma lycka eller ogagn, skall av detta säde växa vete eller ogräs, ja, det beror nog icke ensamt av själva beslutet, utan också av sättet, huru det föres ut i världen. Detta beslut ålägger oss alla nya förpliktelser, ställer oss under ett nytt ansvar, det påkallar en fortsatt förtroendefull samverkan mellan samhällets alla goda krafter. Men just däri ligger icke minst dess lyftande och stärkande betydelse.

Och nu till sist, mina herrar, i skilsmässans ögonblick ett varmt tack för den välvilja och det förtroende, varmed kammarens alla ledamöter oavlåtligt mött sin talman. Detta minne skall för honom bli oförgätligt.

Detta tal besvarades av herr Jonsson, Olof, i följande ordalag:

Herr president! Det är för mig en angenäm plikt att, innan vi skiljas från detta rum, få till Eder å kammarens vägnar frambära uttrycket av samtligas erkännande och tacksamhet för det sätt, varpå Ni lett kammarens förhandlingar, ävensom för oss alla visad välvilja.

Att Riksdagen efter så omfattande arbeten kan officiellt åtskiljas i dag beror nog i väsentlig mån på den medverkan, varigenom Ni kunnat lämna utskotten en avsevärt större tid än förut att fullborda sitt arbete. Resultatet har också blivit, att under riksdagens två första månader utskotten i långt större omfattning än under samma tid något föregående år kunnat till kamrarna avlämna sina betänkanden. Men att det oaktat den tid, inom vilken man hoppades kunna avsluta riksdagen, blivit utsträckt längre, än vad man, som sagt, förut kunnat ha

anledning att antaga, det har berott därpå, att under riksdagens senare hälft många och viktiga frågor inströmmat till Riksdagens handläggning. Det är nog emellertid allas vår förhoppning, att resultatet utav det omfattande arbete, som vi haft att handlägga, skall i stort sett och i sin mån i varje fall komma att lända till båtnad för land och folk.

Med den önskan, att Ni efter Edert ansträngande arbete måtte under sommarens lopp få åtnjuta behövlig vila och vederkvickelse, anhåller jag till sist, att vi alla måtte få vara i Eder benägna hågkomst inneslutna.

Kammarens ledamöter åtskildes kl. 12,05 e. m.

In fidem
A. v. Krusenstjerna.

Stockholm, Ivar Hæggströms Boktryckeri A. B., 1913.